

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Om direktivforslag om enkeltpersonforetak med begrenset ansvar – Societas Unius Personae

En analyse av direktivforslaget fra et norsk perspektiv

—

Victoria Sakshaug Wheeler

Liten masteroppgave i rettsvitenskap våren 2016

Antall ord: 17 968

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
1.1	Introduksjon av tema.....	3
1.1.1	Avgrensning.....	4
1.2	Oppgavens kilder og metodeutfordringer.....	5
1.2.1	Rettskildebildet.....	5
1.2.2	Særlige metodespørsmål.....	5
1.2.3	Fremgangsmåte og oppgavens struktur.....	6
2	Kontekst for direktivforslaget.....	8
2.1	Norge, EØS og EU.....	8
2.2	Det nåværende 12. selskapsdirektiv.....	9
2.3	Historisk om felles-europeiske selskapsformer.....	9
2.4	Status for SUP-forslaget – mai 2016.....	11
3	Direktivforslagets faktiske side: Hvilke problemer skal SUP løse?.....	13
3.1	Uttalte målsetninger for direktivforslaget.....	13
3.2	Om rettslige og praktiske hindringer for grenseoverskridende virksomhet.....	14
3.3	Hvorfor regulering på EU-nivå?.....	16
4	Direktivforslagets rettslige side: Hjemmel og form.....	18
4.1	Hjemmel.....	18
4.2	Form.....	19
4.3	Implementeringsmåte.....	20
5	Direktivforslagenes innhold.....	21
5.1	Rådets og EPs foreløpige forslag til SUP-direktivet.....	21
5.2	Hovedelementene.....	21
5.3	To SUP-forslag, to målgrupper.....	22
6	Harmonisert hjemmel for eneksjonærselskaper i EU/EØS.....	23
6.1	Någjeldende 12. selskapsdirektiv om enkeltpersonforetak.....	23
6.2	Direktivforslagets del 1.....	23
6.3	Kommentar del 1.....	26
7	Harmoniserte regler for selskapsformen SUP.....	29
7.1	Direktivforslagets del 2.....	29
7.2	Kapittel 1 – ”General Principles and Legal form”.....	29
7.3	Kommentar, kapittel 1.....	31

8	Stiftelse.....	32
8.1	Kapittel 2 – ”Formation”	32
8.2	Kommentar til kapittel 2.....	33
8.3	Kapittel 3 – “The instrument(s) of constitution for an SUP”	35
8.4	Kommentar til kapittel 3.....	36
9	Registrering	37
9.1	Kapittel 3a – “Information available to the founder”	37
9.2	Kommentar til kapittel 3a.....	38
9.3	Kapittel 4 – ”Registration”	39
9.4	Kommentar til kapittel 4.....	42
10	Kapital og kapitalbeskyttelse.....	43
10.1	Kapitalbeskyttelse i SUP-selskapet	43
10.2	Kapittel 5 – ”Single share”	43
10.3	Kommentar til kapittel 5.....	44
10.4	Kapittel 6 – ”Share capital”	46
10.5	Kommentar til kapittel 6.....	49
10.5.1	Kommentar til minimumskapitalkravet.....	49
10.5.1	Kommentar til utbyttereguleringene	51
11	Organisatoriske regler for SUP	54
11.1	Kapittel 7 – ”Organisation”	54
11.2	Kommentar til kapittel 7.....	55
12	Konklusjon	58
12.1	Avsluttende vurdering av de nåværende forslagene.....	58
12.2	SUP-selskapets mulige betydning i Norge	58
12.3	SUP-forslagenes kvalitet	59
12.4	Er de foreliggende SUP-forslagene verdt å vedta?.....	60
13	Kilder	62
13.1	Lover og forarbeider	62
13.2	Traktater, forordninger, direktiv og bestemmelser	62
13.3	Andre dokumenter fra EU	63
13.4	Artikler publisert i tidsskrift	63
13.5	Artikler publisert i bøker/samlinger	65
13.6	Artikler publisert på nett.....	65
13.8	Bøker	66
13.9	Rettsavgjørelser ECJ.....	66
13.10	Nettressurser.....	67
13.11	Politiske dokumenter (EU og andre).....	68
13.12	Utredninger/rapporter.....	68

1 Innledning

1.1 Introduksjon av tema

Avhandlingen behandler Europakommisjonens forslag¹ til revisjon av EUs 12. selskapsdirektiv, sett i lys av endringsforslag fra Rådet for den europeiske union (heretter Rådet) 21.05.2015² og foreløpig forslag fra Det europeiske Parlament (heretter EP) 21.01.2016³. Direktivforslaget gjelder enkeltpersonforetak med begrenset ansvar.⁴

Direktivforslagets målsetning er å innføre en felleseuropeisk selskapsform for eneaksjonærselskaper med begrenset ansvar.⁵ Dette skal skje ved at deler av medlemsstatenes selskapslovgivning harmoniseres. Selskapsformen skal kalles ”Societas Unius Personae” (forkortet SUP).

Direktivforslaget følger opp arbeidet med den foreslåtte forordningen om selskapsformen SPE, som ble trukket tilbake av Europakommisjonen (heretter Kommisjonen) 21.05.2014.

Forslaget skal forenkle stiftelse og drift av selskaper med grenseoverskridende virksomhet innenfor EU. Forenklingen og harmoniseringen av viktige rettslige elementer ved grenseoverskridende virksomhet skal legge til rette for entreprenørskap, økt vekst, utvikling og flere arbeidsplasser i EU.⁶

Denne avhandlingen skal klarlegge direktivforslagets rettslige innhold og undersøke hvilken betydning det får ved en eventuell gjennomføring – med hovedfokus på norsk selskapsrett.

---

1 KOM (2014) 212.

2 Dokument av 21.06.2015, Interinstitutional File, 2014/0120 (COD), publisert ved pressemelding 377/15 28.05.2015. Heretter ”2014/0120 (COD)” eller ”Rådets forslag”.

3 DT\10846551EN.doc. Heretter ”EPs Working document II”.

4 Begrepet ”enkeltpersonforetak” blir noe misvisende i norsk sammenheng. Forslaget gjelder ikke det vi omtaler som enkeltpersonforetak i norsk rett, men selskaper med juridisk identitet og begrenset ansvar. De mer treffende begrepene ”eneaksjonærselskap” og ”heleid selskap” benyttes i det videre.

5 På engelsk: ”Single-member private limited liability companies”.

6 KOM (2014) 212 s. 3, andre avsnitt.

1.1.1 Avgrensning

I sin natur grenser et forslag om harmoniserende regler om en ny selskapsform til komparative tema og rettslige spørsmål som oppstår i møtet mellom ulike lands rettssystemer.

For å redegjøre for direktivets mulige betydning i norsk rett, blir det til en viss grad nødvendig å undersøke mulige hindringer for SUP-forslaget som følge av rettskulturelle ulikheter, eller som følge av ulike rettslige løsninger på de områder hvor direktivforslaget gir statene valgfrihet.

Av hensyn til oppgavens omfang, avgrenses det mot en dypere komparativ rettslig analyse av disse spørsmålene. Internasjonal privatrettslige spørsmål berøres kun hvor det kan belyse direktivforslaget.

Det avgrenses videre mot direktivets del 3 "Final provisions", som inneholder regler om kompetansedelegasjon innad i EU, regler om ikrafttredelse og andre praktiske forhold. Ettersom avhandlingens hovedfokus er på forslagens selskapsrettslige betydning i Norge, er det ikke hensiktsmessig å bruke plass på eventuelle juridiske problemstillinger tilknyttet interne kompetanseforhold i EU.

Rådets forslag har møtt massiv kritikk fra fagmiljø og interesseorganisasjoner i medlemslandene, og særlig i tysk juridisk litteratur.⁷ Kritikken gjelder grunnleggende trekk ved direktivet - som hjemmelsgrunnlag, form og om det er bruk for selskapsformen, men også detaljer i det materielle innholdet.

Avhandlingen kan ikke ta opp alle EU/EØS-rettslige problemstillinger som forslagene gir opphav til. Fokus er først og fremst de selskapsrettslige problemstillingene direktivet reiser. Det avgrenses av samme grunn også mot enkelte faglige diskusjoner tilknyttet forslag til bestemmelser som har vært vurdert i arbeidet med direktivforslaget.

---

⁷ Prof. Dr. Christoph Teichmann/Andrea Frölich "Working paper 11/2015 How to make a Molehill out of a Mountain: The Single-Member Company (SUP) Proposal after Negotiations in the Council", s. 2. (Publisert på nett). Heretter forkortet "Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain".

Tysk fagdebatt om SUP er sammenfattet i artikkelsamling "*Societas Unius Personae (SUP)*", redigert av M. Lutter og J. Koch (Berlin 2015). Forfattere i samlingen er Jessica Schmidt (om kapitalkrav og kapitalbeskyttelse), Jens Bormann (direktivet fra tysk selskapsretts perspektiv), Christoph Teichmann, Peter Ries (om behovet for SUP i tysk rett), Peter Hommelhoff og Dieter Leuering.

1.2 Oppgavens kilder og metodeutfordringer

1.2.1 Rettskildebildet

Ved analysen av direktivforslaget er de viktigste bidragene til fagdiskusjonen rundt SUP og det tidligere SPE-forslaget, gjennomgått. De viktigste bidragene til diskusjonen om SUP kommer fra tysk juridisk litteratur, og flere av fagpersonene bak innspillene har tung kompetanse på området.

Mange av innspillene er imidlertid helt eller delvis irrelevante, fordi de er skrevet før Rådets forslag av mai 2015.

Videre er EPs forslag inntatt i deres ”Working document” av 26.01.2016⁸, ikke omtalt i noe av kildematerialet som er gjennomgått i forbindelse med avhandlingen. Forslaget gir viktige indikasjoner på direktivforslagets svake punkter i den videre prosessen.

Analysen er foretatt med utgangspunkt i den engelskspråklige versjonen av forslaget. I arbeidet med analysen er bestemmelsene oversatt til norsk. Direktivforslaget i dansk språkdrakt⁹ og direktesitat benyttes hvor norsk oversettelse ikke er hensiktsmessig.

Videre er dokumenter fra EU-institusjonene viktig for å sette forslaget i en politisk og rettslig kontekst. Det samme gjelder uttalelser gitt fra politiske organer i medlemslandene i forbindelse med henholdsvis Kommisjonens og Rådets forslag til revisjon av direktivet.

1.2.2 Særlige metodespørsmål

Analysene av eksisterende regler i norsk selskapsrett gjøres i tråd med norsk rettskildelære.¹⁰

Avhandlingen er basert på alminnelig rettskildelære for EU-rettslige tekster.¹¹ Det materielle innholdet i direktivforslaget tolkes i tråd med EU-retten, jf. EØS-avtalen¹² art.1 og homogenitetsprinsippet.

---

8 EPs Working document II.

9 Tilgjengelig her: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8811-2015-INIT/da/pdf>. 14.04.2016 kl.17:30.

10 Nils Nygaard, ”Rettsgrunnlag og standpunkt”, 2. utgåve, 2004, s. 101 og Torstein Eckhoff, ”Rettskildelære”, 5. utg. 2001, v/ Jan E. Helgesen.

11 Haukeland Fredriksen, Halvard og Mathisen, Gjermund, ”EØS-rett”, 2.utg. (Bergen/Brussel 2014) s.215-265.

12 Gjort til norsk rett ved lov 27.11.1992, nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (heretter EØS-loven).

Ifølge i EØS-avtalen artikkel 1, skal de rettskildeprensippene som EU-domstolen¹³ benytter, komme til anvendelse ved tolkning av det foreslåtte direktivet.

Artiklens (engelske) ordlyd er utgangspunktet for tolkningen. Videre er direktivforslagets fortale veiledende ved fastleggingen av direktivets innhold. Bemerkninger i fortalen er relevante i den utstrekning de er nødvendige for en riktig fortolkning og anvendelse av rettsaktene innenfor EØS-avtalens ramme, jf. EØS-avtalen protokoll 1, punkt 1.

Fortalens rettskildemessige verdi varierer etter sin kvalitet og klarhet. Det må også tas i betraktning at fortalen er på forslagsstadiet.

Rådets SUP-forslag er vesentlig endret fra Kommisjonens utkast. Fortalen i siste utkast er bare delvis oppdatert, slik at den dekker de artiklene som overlevde forhandlingene. I den grad dette får betydning for dens vekt, kommenteres det fortløpende.

EPs forslag har enkelte redaksjonelle mangler, og EPs egne redegjørelser for arbeidet med forslaget gir bare delvis begrunnelse for avvikene fra Rådets utkast.

På grunn av direktivforslagets spesielle status i relasjon til det nedstemte SPE-forslaget, blir flere institusjonelle arbeidsdokumenter tilknyttet både prosessen med SPE-forslaget og nåværende forslag, relevante ved tolkningstil.

Videre vil reelle hensyn, juridisk teori og EU-domstolens praksis også være relevant etter EØS-avtalens art.6.

1.2.3 Fremgangsmåte og oppgavens struktur

Avhandlingen omhandler et ikke-gjennomført direktiv, som per i dag er på forhandlingsstadiet mellom EP og Rådet. Det er naturligvis mange ukjente faktorer i en analyse av direktivets antatte følger ved en *eventuell* implementering. Rådets forslag gir på enkelte viktige punkter statene stor valgfrihet ved implementering. Dette medfører betydelig usikkerhet når mulige konsekvenser av direktivet skal analyseres.

For å kunne besvare avhandlingens problemstilling forutsettes det hvilken implementeringsløsning som mest sannsynlig velges i norsk rett. Vurderingen gjøres på

---

¹³ European Court of Justice (heretter ECJ).

bakgrunn av gjeldende selskapsrett og rettslig tradisjon, samt de initiativ som foreligger i det juridiske fagmiljø, og i relevant politisk miljø.

Det er tatt utgangspunkt i Rådets forslag, og dette forslaget er viet størst rom i analysen. Rådets forslag har vært gjenstand for en engasjert fagdebatt og er derfor velegnet til å illustrere svakheter og styrker ved de foreliggende forslagene.

Hvor EP har foreslått løsninger som avviker fra Rådets forslag, blir dette markert. Det vises til Kommisjonens forslag for å sette de senere standpunktene i en kontekst. Hvor det ikke er uenighet om innholdet, blir det foretatt en mer summarisk behandling. Det samme gjelder der forslaget ikke medfører endringer i norsk selskapsrett.

Hvor det ikke uttrykkelig fremgår noe annet, refereres det til Rådets forslag av 21.05.2015 ved bruk av generelle begrep som «forslaget», «direktivforslaget», «bestemmelsen», «artikkelen» og lignende.

Først plasseres direktivet i en historisk og politisk kontekst (punkt 2). Deretter redegjøres det for direktivets faktiske side (punkt 3) og for dets juridiske side (punkt 4). Deretter gis det et oversiktsbilde av de to foreliggende forslagene (punkt 5), før de foreslåtte direktivbestemmelsene presenteres og analyseres i det videre.

Analysen knyttes strukturelt til seks hovedelementer i Rådets forslag. Hovedinndelingen som er valgt er denne; harmoniserte regler for eneaksjonærselskaper (punkt 6), harmonisert hjemmel for SUP (punkt 7), stiftelse (punkt 8), registrering (punkt 9), kapitalbeskyttelse (punkt 10) og organisatoriske regler (punkt 11).

Under hvert punkt gjennomgås artiklenes innhold. Deretter analyseres de ulike delene av direktivet med grunnlag i kritikk fremsatt i den juridiske debatten, samt eventuelle avvik i EPs forslag. Avslutningsvis vurderes direktivets mulige betydning for norsk selskapsrett, og rettslige styrker og svakheter ved forslaget identifiseres på mer generelt grunnlag (punkt 12).

2 Kontekst for direktivforslaget

2.1 Norge, EØS og EU

Ved EØS-loven er EØS-avtalen med vedlegg og protokoller gjort til norsk rett. Norge har et dualistisk rettssystem, og bestemmelser fra EU må gjennomføres i norsk rett for å få virkning i Norge.

Sentralt i EØS-avtalen og EU-samarbeidet står ”de fire friheter”.¹⁴ Prinsippet om de fire friheter innebærer at det som hovedregel skal være fri flyt av varer, personer, tjenester og kapital innenfor EU- og EFTA-landene.

I den europeiske selskapsretten står retten til å etablere og drive virksomhet i andre medlemsland sentralt. Etableringsretten regulerer spørsmål om selskapsetablering, herunder etablering av filial eller datterselskap og flytting av virksomhet.¹⁵

Etter EØS-avtalens kapittel 2 skal enhver statsborger av et EØS-land fritt kunne etablere sin virksomhet i et annet medlemsland.¹⁶ I dette ligger at det skal være fri bevegelighet for selvstendig næringsdrivende og juridiske personer som utøver virksomhet på stabil og vedvarende måte¹⁷ i en EØS-stat.

EØS-avtalen omfatter selskapsrettslige spørsmål, jf. EØS-avtalens art.77 og 199 og vedlegg XXII. Norge er forpliktet til å sørge for at norsk lov er i overensstemmelse med EUs selskapsrett hva gjelder selskaper med begrenset ansvar, jf. EØS-loven §§ 1 og 2.

Direktivforslaget gjelder fjerning av restriksjoner på etableringsfriheten, og forslaget har derfor klar EØS-relevans. Dersom forslaget til endring av det 12. selskapsdirektiv blir vedtatt, er Norge følgelig forpliktet til å implementere direktivet, og håndheve det lojalt, jf. EØS-avtalen art.3. Se punkt 4.3 om de ulike gjennomføringsmåtene for direktivet.

---

14 Art. 31 i EØS-avtalen. Art. 49 i TFEU.

15 TFEU art.49-55 om ”establishment”.

16 TFEU art.49.

17 C-55/94, Gebhard, Sml. 1995 I-04165, tolket i Fredrik Sejersted mfl., *EØS-rett*, 2. Utg., (Oslo 2011) s.389.

2.2 Det nåværende 12. selskapsdirektiv

Norge har implementert det opprinnelige 12. selskapsdirektiv om enkeltpersonselskaper med begrenset ansvar.¹⁸ Direktivet har blitt vesentlig revidert ved flere anledninger. Siste endring av direktivet ble vedtatt 16. september 2009.¹⁹

Direktivet slik det nå gjelder, innfører ingen harmonisering av selskapenes organisasjon, vedtektene, regler for utbytte eller lignende spørsmål. Det medfører heller ikke en absolutt plikt for statene til å tillate heleide selskaper. Direktivet gir derfor i svært liten grad harmoniserte regler for eneaksjonærselskaper.

Direktivforslaget om SUP har helt andre siktemål enn det någjeldende 12.selskapsdirektiv og skal erstatte dette i sin helhet.

2.3 Historisk om felles-europeiske selskapsformer

Diskusjonen om en felles-europeisk selskapsform har pågått innen EU siden 1960-tallet.²⁰ EU har gjennomført flere tiltak for å oppnå sammenslutningsformer som alle medlemslandene kan benytte i sine rettssystemer.²¹ Dette er forsøkt både ved harmonisering av nasjonal rett og ved selskapsformer som er produkter av EU-retten som eget rettssystem²².

Forordningen om Societas Europaea (SE) var det første forsøket på å opprette en felleseuropeisk selskapsform (for selskaper tilsvarende allmennaksjeselskapet). Selskapsformen ble i svært liten grad tatt i bruk de første årene, men har fått noe større utbredelse de siste årene.²³

Selskapsformen har imidlertid fått svært ulikt innpass i de ulike medlemslandene, og 84 % av alle SE-selskaper er registrert i Tyskland eller Tsjekkia.²⁴ Mange eksperter på europeisk

---

18 Rdir.89/667/EØF, 21.12.89.

19 EP/Rdir.2009/102.

20 <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/History>. Lest 02.03.16 kl.14:12.

21 Se Linn Anker-Sørensen og Beate Sjøfjell, "Vår europeiske selskapsrett", 2 utg. s. 84, punkt 5.1 for oppdatert status for ulike felleseuropeiske sammenslutningsformer. Heretter forkortet Anker-Sørensen/Sjøfjell 2015.

22 European Company Law Experts, 2012 s. 29.

23 Anker-Sørensen/Sjøfjell 2015 s. 85. I mars 2014 var det 2125 SE registrert totalt. <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures>. Lest 02.04.16 kl.15.00.

24 <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/History>. Lest 02.03.16 kl.12.00.

selskapsrett anser ikke selskapsformen som noen suksess.²⁵ Foreløpig har selskapsformen hatt begrenset betydning for norsk selskapsrett.²⁶

I 2009 ble det foreslått et europeisk selskap av AS-typen; Societas Privata Europaea (SPE). I forhandlingene om forslaget var det særlig utfordrende å oppnå enighet om minimumskapitalkravet, spørsmål om krav til registrert kontor og hovedsete, og regler om ansattes medbestemmelsesrett.²⁷ Etter flere forsøk på å oppnå enighet om ulike kompromissforslag, ble forslaget trukket 21. mai 2014.²⁸ Samtidig varslet EU at det ville komme et oppfølgingsforslag, om et eneaksjonærsselskap med begrenset ansvar.

SUP-forslaget skiller seg fra SPE-forslaget på to formelle punkter. Det ene er at SUP-forslaget ikke medfører en overnasjonal selskapsform, men krever harmonisering av landenes nasjonale rettsregler slik at man har et tilnærmet likt eneaksjonærsselskap i alle medlemslandene.

Det andre er at SUP-forslaget, i motsetning til tidligere forslag om felleseuropeiske selskapsformer, ikke forutsetter enstemmighet for å kunne gjennomføres med virkning for medlemsstatene. Dette følger av at SPE-forslaget skulle kunne ut i en forordning med hjemmel i TFEU²⁹ art.352, mens SUP-forslaget er et direktivforslag hjemlet i TFEU art.50. Se punkt 4 om den faglige diskusjonen rundt valg av hjemmel.

---

25 Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law, 05.04.2011, s. 29. Heretter forkortet "Reflection Group".

Se også Tore Bråthen, "Societas Privata Europaea – SPE", publisert på <https://www.magma.no/societas-privata-europaea-spe>.

26 Per i dag 4 registrerte SE-selskaper. <http://data.brreg.no/oppdrag/enhetsregisteret/enheter.xhtml#enhetTable>. Lest 30.04.2016 kl.12:17.

27 Tim Drygala, "What's SUP? Der Vorschlag der EU-Kommission zur Einführung einer europäischen Einpersonengesellschaft (Societas Unius Personae, SUP)", i *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 2014, s.491-494 på s.493. Heretter Drygala "What's SUP".

28 Trukket i dokument av 22.6.2008, COM (2008) 396 final. SPE-forslaget forkortes i det videre til KOM (2008) 396.

29 The treaty on the functioning of the European Union, Consolidated version, C 326/47, 26.10.2013, heretter forkortet TFEU.

2.4 Status for SUP-forslaget – mai 2016

SUP-direktivet skal vedtas av Kommisjonen, Europaparlamentet og Europarådet i fellesskap, etter konsultasjon av Den økonomiske og sosiale komité (EESC), jf. TFEU art.50 nr.1.³⁰

I henhold til ordinær lovgivningsprosess³¹ fremsatte Kommisjonen sitt forslag for Rådet og EP den 9. april 2014. Begge instanser har deretter hatt i oppgave å vurdere utkastet og eventuelt komme med forslag til endringer.

Selv om det på forhånd var bred politisk støtte³² til et alternativ til SPE-forslaget, har Kommisjonens forslag fått mye kritikk både fra det juridiske fagmiljøet i flere medlemsland, og fra representanter for arbeidstakere i EU. Det var derfor ventet at Rådet og EP ville komme med forslag til endringer.

I Rådet har det vært avholdt 14 møter i tre ulike formannskap i perioden april 2014 – mai 2015.³³ Rådet for konkurranse (COCOM) er i denne sammenheng konsultert og har foreslått endringer.³⁴

EP v/ Committee on Legal Affairs avga sin første uttalelse i et «Working document» av 06.02.2015.³⁵ Her uttaler EP at alle ”circumstances involved” skal undersøkes før EPs offisielle rapport skrives.³⁶ Det gis ikke klart uttrykk for EPs standpunkt til kommisjonens forslag.

---

30 ”Economic and Social Committee” er konsultert. Ved avstemning 29.06.2015 ble resultatet 35 stemmer for og 14 i mot avvisning av forslaget.

31 TFEU art.289-292.

32 Ved forutgående konsultasjon var 74 % av forretningsorganisasjonene positive til at et slikt direktiv kunne legge til rette for grenseoverskridende virksomhet for SMEs. Impact assessment s. 4.

33 Fjorten møter under gresk, italiensk og latvisk formannskap. Referat fra disse møtene er ikke publisert, og har ikke vært grunnlag for denne avhandlingen. Referansene er: Doc. 14648/14, 14.11.2014 (Italia I), Doc. 16010/14, 01.12.2014 (Italia II), Doc. 17018/14, 17.12.2014 (Latvia I), Doc. 7012/15, 13.03.2015 (Latvia II), Doc. 7626/15, 07.04.2015 (Latvia III).

34 COCOM har foreslått endringer i dokument av 28.06.2016. Dokumentet er vedlagt 2014/0120 (COD).

35 Referanse: DT\1049422EN.doc. (Heretter forkortet ”EPs Working document I”).

36 EPs Working document II s. 2, B.

Rådet la frem sitt utkast til endring av 12. selskapsdirektiv den 28.05.2015. Utkastet er Rådets "general approach"³⁷, og skal fungere som grunnlag for de forestående forhandlingene med EP.³⁸ Formålet med utkastet er å oppnå enighet med EP i første behandling av forslaget.³⁹

Utkastet gir i stor grad uttrykk for Rådets innstilling til forslaget.

Etter at arbeidet med denne avhandlingen var påbegynt, ga EP uttrykk for sin innstilling til forslaget i sitt andre "Working document" datert 26.01.2016. Her bemerker EP at deres uttalelser i første "Working document" ikke har nådd sin målsetning "of encouraging a willingness to consider alternatives" (hos Rådet).⁴⁰

EPs rapportør er kritisk til Rådets arbeid, som siden forrige arbeidsdokument fra EP har resultert i forslag av 21. mai 2014. Rådets forslag er i følge EPs rapportør "a step in the right direction but is still insufficient since so many elements are left to subsidiarity that very little remains of the added value offered by the proposal".⁴¹

Som det vil fremgå av gjennomgangen nedenfor avviker EPs forslag av januar 2016 på viktige punkter fra Rådets forslag av mai 2015.

Det er et betydelig stykke arbeid som er nedlagt i de foreliggende alternative utformingene av SUP-direktivet. Forslaget er i skrivende stund gjenstand for "uformelle" trilogforhandlinger⁴², som skal avdekke muligheten for at Rådet kan akseptere resultater av EPs førstegangsbehandling av SUP-forslaget.⁴³

Den ordinære lovgivningsprosedyren forutsetter enighet mellom EP og Rådet. Når den formelle forhandlingsfasen påbegynnes er det i flere runder adgang til å inngå kompromisser mellom instansene. Oppnås det ikke enighet må saken inn til såkalt forliksbehandling.⁴⁴

---

37 Forklart som Rådets foreløpige holdning i påvente av EPs behandling. <http://europolov.no/laer-mer/beslutningsprosessen>. Sist besøkt 17.04.2016 kl. 23:05.

38 2014/0120 (COD) punkt 7 i innledende tekst.

39 2014/0120 (COD) punkt II nr.4 s.2.

40 EPs Working document II, tredje avsnitt innledende tekst.

41 EPs Working document II s. 2.

42 Trilog-forhandling: Uformelle forhandlinger mellom Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen forut for Europaparlamentets 1. gangsbehandling.

<http://europolov.no/laer-mer/beslutningsprosessen>. (17.04.16 kl.23:10)

43 Rådets pressetalsmann for konkurransespørsmål, Víctor Flavián, bekrefter i e-post av 21.04.2016 at Rådet per nå avventer endelig "common position" fra EP.

44 TFEU art.294.

Oppnås det ikke enighet i forliksbehandling, blir beslutningsprosessen avsluttet uten vedtak. Dette skjer relativt sjelden. Det er likevel noe spenning knyttet til muligheten for vedtakelse av SUP-forslaget. Det omhandler mange av de samme problemene som SPE-forslaget, som etter brudd i forhandlingene måtte trekkes tilbake.

3 Direktivforslagets faktiske side: Hvilke problemer skal SUP løse?

3.1 Uttalte målsetninger for direktivforslaget

Direktivforslaget skal fjerne enkelte hindringer for grenseoverskridende virksomhet som følger av ulike nasjonale regler for eneksjonærsselskaper. Disse hindringene antas å ha størst betydning for små og mellomstore selskaper.⁴⁵

I Kommisjonens forslag uttales det at hovedformålet med forslaget er å gjøre det enklere for ”any potential company founder, and in particular for SMEs, to set-up companies abroad”.⁴⁶

I Rådets forslag synes formålet noe mer innrettet mot grenseoverskridende drift av selskap, og ikke bare stiftelse og registrering i andre land enn stifterens hjemland. Dette fremgår av formuleringer om at direktivet ved gjennomføring ”would facilitate cross-border activities of companies”.

Videre uttales det i forslaget at denne forenklingen ”should encourage and foster more entrepreneurship and lead to more growth, innovation and jobs in the EU”. Dette må antas å være det egentlige målet med direktivet.⁴⁷

---

45 Europakommisjonens ”Impact assessment” s.15, punkt 4.2. Dokumentreferanse: SWD/2014/0124 final. Heretter ”Impact assessment”. For ordens skyld bemerkes at flere aktører har foretatt (og utgitt skriftlig vurdering av) slike virkningsundersøkelser i forbindelse med SUP-forslaget.

46 KOM 2014 212 s. 3.

47 Se Lilja, Troels Michael, ”Societas Unius Personae (SUP) – Direktivforslaget i et skandinavisk perspektiv”, *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret*, 2015-2, s.2. Heretter forkortet ”Lilja 2015”.

Forslaget har også en viktig konsernrettslig side, selv om denne ikke trekkes tydelig frem i Rådets forslag.⁴⁸ SUP-formen kan bli et viktig bidrag til forenklet drift av grupper av selskaper⁴⁹ med drift i flere medlemsland.

3.2 Om rettslige og praktiske hindringer for grenseoverskridende virksomhet

Det er flere rettslige og praktiske hindringer på veien mot reell fri virksomhetsetablering (og drift) ved grenseoverskridende aktivitet i Europa.⁵⁰ Praktiske hindringer er i denne sammenheng språkbarriere og krav om fysisk tilstedeværelse.⁵¹

Grenseoverskridende virksomhet gjennomføres eksempelvis ved registrering av filial, flytting av eksisterende selskap, eller ved opprettelse av datterselskap i virksomhetslandet. Det er varierte utfordringer knyttet til de ulike formene som grenseoverskridende virksomhet kan organiseres innenfor.

Utfordringene er i stor grad knyttet til at de fleste aspekter med relevans for private aksjeselskaper med begrenset ansvar ikke er harmonisert på EU-nivå.⁵² De avklaringene som foreligger, kommer hovedsakelig i form av negativ harmonisering ved EU-domstolens praksis.

En viktig avklaring i denne sammenheng, er at selskaper må ses som ”creatures of national law”.⁵³ Dette innebærer at selskaper anses å oppstå og opphøre med stiftelsesstatens rett. Spørsmål om hvorvidt et selskap er gyldig stiftet, regler om status ved flytting av selskapet, og selskapets status som rettssubjekt etter flytting⁵⁴ avgjøres dermed i stiftelsesstatens rett.

Disse avklaringene har gitt fragmentert harmonisering av medlemslandenes regelverk for grenseoverskridende virksomhet, i den grad nasjonalt regelverk har blitt ansett å være i strid

---

48 KOM (2014) 212. s.8. Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s.91 om SUP i en forenklet SE-konsernstruktur.

49 Christoph Teichmann, ”Corporate Groups within the Legal Framework of the European Union: The Group-Related Aspects of the SUP Proposal and the EU Freedom of Establishment”, *European Company and Financial Law Review*, 2. utg., 2015, s.203-204 om definisjonen på ”group”. Heretter forkortet ”Teichmann 2015, Corporate Groups”.

50 Reflection Group, s. 17.

51 Pierre-Henri Conac, ”The Societas Unius Personae (SUP): A ”Passport” for Job Creation and Growth”, *European Company and Financial Law Review* 2015, s.139-176, s.149. Heretter ”Conac ECFR”.

52 Impact assessment s. 14.

53 C-81/87, Daily mail, Sml. 1988 I-456, C-208/00 Überseering, Sml. 2002 I-009919 og C-378/10, Vale, Sml. 2012 I-440.

54 C-208/00 Überseering, Sml. 2002 I-009919, om hvorvidt partsstatus avgjøres etter vertsstatens eller stiftelsesstatens rett.

med etableringsretten. Det aller meste av medlemslandenes regelverk er likevel fortsatt svært ulikt på dette området.

En undersøkelse av praktiske restriksjoner for grenseoverskridende virksomhet⁵⁵ for SMEs, antyder at det kan være mer krevende å registrere en filial enn å opprette et nytt datterselskap.⁵⁶

Det er estimert at det i gjennomsnitt tar to til fire måneder (men opptil seks måneder) før alle krav til stiftelse i stiftelsesstatens rett, er møtt.⁵⁷ Forfatterne bak undersøkelsen forsøkte å registrere filial i ti medlemsland. Bare i fem av landene kunne filial enkelt registreres, og i fire av landene ble ikke registrering oppnådd.⁵⁸ For filialenes del er det ressurskrevende at de må forholde seg til to rettssystemer i driften – stiftelsesstatens og virksomhetsstatens rett.⁵⁹

Det er antydnet i juridisk litteratur at filialopprettelse av denne grunn er et dårlig alternativ til å stifte datterselskap for grenseoverskridende virksomhet.⁶⁰ Fokuset for SUP-forslaget er opprettelse av datterselskap for dette formålet.

Også disse selskapene møter per i dag utfordringer ved grenseoverskridende virksomhet. Disse selskapene må forholde seg til vidt ulike rettslige og administrative krav i stater de etablerer virksomhet i, sammenlignet med ”hjemstaten” eller andre stater hvor de har virksomhet.

Utfordringen med å møte og gjøre seg kjent med disse kravene medfører betydelige kostnader ved etablering og drift. På grunn av de mange variasjonene i medlemslandenes selskapsrett, blir hindringene aktualisert hver gang et nytt datterselskap opprettes. Erfaring fra etablering av drift i ett medlemsland er gjerne unyttig for tilsvarende virksomhet i et annet.⁶¹

Dagens rettstilstand i EU kan vanskelig sies å legge et godt grunnlag for selskapers grenseoverskridende virksomhet. Utfordringene får større betydning for små og mellomstore

---

55 Marco Becht, Luca Enriques, og Veronika Korom, ”Centros and the Cost of Branching” s. 91. Publisert i ”*Perspectives in Company Law and Financial Regulation*” redigert av Tison, De Wulf, Van der Elst, og Steennot. Heretter forkortet ”The Cost of Branching”.

56 The Cost of Branching s.91.

57 Teichmann 2015, Corporate Groups s.206.

58 The Cost of Branching” s.91.

59 Teichmann 2015, Corporate Groups s.218.

60 Teichmann 2015, Corporate Groups s.219 tredje avsnitt.

61 Teichmann 2015, Corporate Groups, første avsnitt s.206.

bedrifter som ikke har nødvendige rettslige ressurser til å ta seg frem i de aktuelle rettssystemene. Dette kan være noe av grunnen til at en svært liten andel av disse virksomhetene har grenseoverskridende virksomhet.⁶²

Felles for de nevnte hindringene, er at de følger av de betydelige ulikhetene mellom medlemsstatenes materielle selskapsrett og rettstradisjon. Det er derfor ønskelig med en harmonisering av medlemsstatenes regelsett på dette området.

SUP-forslagets målsetning er å legge til rette for grenseoverskridende virksomhet for selskaper ved å tilby en nasjonal selskapsform som følger de samme regler i alle medlemsstater.⁶³ Forslagets fokus er ikke begrenset til opprettelse av selskapet, og skal forenkle selve driften av datterselskaper ved harmoniserende regler om viktige elementer for driften.

3.3 Hvorfor regulering på EU-nivå?

Det rettslige idealet for det frie indre marked er en rettstilstand uten rettslige eller praktiske hindringer for virksomhetsetablering eller flytting av virksomhet over landegrenser innen EU/EØS-området.⁶⁴

For selskaper i EU innebærer dette et behov for harmonisering av de rettslige og administrative krav selskapene er underlagt. En slik harmonisering kan gjøre grenseoverskridende virksomhet mer overkommelig for små og mellomstore bedrifter.

Hindringene for grenseoverskridende virksomhet som dette direktivet tar sikte på å fjerne, er ikke ulovlige hindringer for etableringsfriheten.

Små og mellomstore bedrifter er mer sårbare for de ovennevnte hindringene, og er samtidig en svært viktig gruppe selskaper i økonomisk perspektiv. Dette er trukket frem i kommisjonens memo med FAQ vedrørende SUP-forslaget:⁶⁵

”European small and medium-sized enterprises (SMEs) are the backbone of the EU economy: the 20.7 million SMEs produce 58% of EU GDP and account for 67% of

---

62 Av alle selskaper med begrenset ansvar i EU, utgjør SMEs 94 %. Av disse har 2 % grenseoverskridende virksomhet, jf. KOM (2013) 493, punkt 1.2.

63 Teichmann 2015, Corporate Groups, nederst på s.206.

64 EUs Action Plan 2020, COM(2012) 740 final, s. 11. Heretter forkortet ”Action Plan 2020”.

65 MEMO 14-274, av 4. april 2014 punkt 1, publisert; http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-274_en.htm. Lest 02.05.2016 kl.14:10.

all jobs in the private sector. SMEs which are active outside of their countries have also substantial potential to boost growth, e.g. SMEs with foreign direct investment showed four times higher employment growth than non-active SMEs.”

Å gjøre det enklere for disse typer virksomheter å ha aktivitet utenfor egne landegrenser, er derfor et viktig tiltak for å nå et større mål om økonomisk vekst og stabilitet i EU. Å styrke økonomisk vekst og antall arbeidsplasser i EU er særlig aktuelt etter de siste års økonomiske ustabilitet.⁶⁶

Å oppnå en slik forenkling har vært på EUs agenda lenge, og fremhevet som et presserende behov i juridisk litteratur.⁶⁷ SPE-forslaget skulle løse noen av utfordringene som oppstår som følge av manglende harmonisering på området. Disse problemstillingene har ikke blitt mindre aktuelle siden SPE-forslaget ble trukket, og behovet for forenkling vedvarer.

Selv om flere medlemsstater har mange sammenfallende rettslige løsninger innenfor selskapsretten, har ikke EU-samarbeidet i seg selv gitt tilstrekkelig harmonisering til å realisere det ideelle indre markedet. Til tross for flere reformer av medlemsstatenes nasjonale selskapsrett, er spørsmål som kapitalkrav, vedtektutforming og registreringstid- og avgifter, svært ulikt regulert i medlemslandene.⁶⁸

Det er fremholdt at de hindringene som følger av den ulike reguleringen ikke kan fjernes uten inngripen på EU-nivå:

“It appears, therefore, that without any action at EU level only non-harmonised national solutions would be available and SMEs would continue to face barriers making their expansion abroad more difficult and the resulting costs would in particular affect foreign founders. The simplification resulting from harmonised rules is theoretically possible to be achieved by Member States acting individually, but it is highly unlikely.”⁶⁹

---

66 Action Plan 2020, s.8 “Action pillar 2” og s.25, punkt 4.2.4 “Unemployed, in particular young people”.

67 Harbarth, Stephan, From SPE to SMC: the German Political Debate on the Reform of the “Small Company”, *ECFR* 2015, s. 230-235, s. 231, Kravets, Audrey, Discussion Report: The Proposal for a Directive on the Single-Member Private Limited Liability Company, *ECFR* 2015, s.1: “The Proposal comes at a vital time in the digital revolution(...) The SUP is an opportunity for change and modernization”. Heretter forkortet Discussion Report.

68 Impact assessment s. 3, punkt a.

69 Impact assessment s. 21.

Det foreliggende SUP-forslaget skal løse noen av problemene som begrunnet SPE-forslaget⁷⁰, og er et viktig steg i denne prosessen.

4 Direktivforslagets rettslige side: Hjemmel og form

4.1 Hjemmel

I medhold av TFEU art.50 nr.1 har Europaparlamentet og EU-rådet kompetanse til i direktivs form å fjerne hindringer for etableringsfriheten for bestemte aktiviteter. Hjemmelen for SUP-forslaget er TFEU artikkel 50.⁷¹

Dersom SUP-direktivet kan hjemles i TFEU art.50, kan det vedtas ved kvalifisert flertall.⁷² Det er bred enighet i juridisk litteratur om at det er lagt avgjørende vekt på dette ved valg av hjemmel for SUP-forslaget.⁷³

Den rettslige diskusjonen er imidlertid fortsatt opphetet, og det hevdes både at hjemmelen ikke holder, at den er valgt på feil grunnlag, og at den er mindre egnet til å gi form til SUP-forslaget enn TFEU art.352.⁷⁴ Hjemmelens egnethet som grunnlag for SUP-forslaget er kritisert fra politisk og faglig hold både i Tyskland og Sverige.⁷⁵

Justiskomiteen i tyske Bundesrat mener hjemmelen er ”insufficient” og anbefaler at det sendes en grunnlagt uttalelse.⁷⁶ Det ble også tatt initiativ til å få forslaget avvist med henvisning til at det ikke var i tråd med subsidiaritetsprinsippet. Dette initiativet fikk ikke tilstrekkelig oppslutning.⁷⁷

---

70 "(...) an alternative measure designed to address at least some of the problems addressed by the SPE", jf. KOM (2014) 212. s.2.

71 I COM/2014/0212 final Explanatory Memorandum (heretter Explanatory Memorandum) nevnes særlig TFEU art.50 nr.2 bokstav f. I forslagene henvises det imidlertid bare generelt til TFEU art.50.

72 http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_en.htm. 18.05.16 kl.00:46.

73 Lilja (2015) s. 3 3. avsnitt. Corrado Malberti, "The relationship between the Societas Unius Personae proposal and the aquis: Creeping Toward an Abrogation of EU Company Law?", *ECFR* 2015, s. 244. Heretter forkortet Malberti, *ECFR* 2015.

74 Malberti, *ECFR* 2015 s.247-248.

75 Drygala "What's SUP" s. 493 punkt 3, Malberti, *ECFR* 2015 s.248. Michael Beurskens, "Societas Unius Personae – der Wolf in Schafspelz? – Der Vorschlag für eine Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter", *GmbHR* 2014, s.738-747.

76 <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20140120/debra.do> 14.02.16 kl. 22.12.

77 Politisk dokument fra Federal Chamber of the States (Bundesrat). Ref.: BR-Drs. 165/1/14.

Den svenske regjeringen har i sin vurdering av kommisjonens forslag uttalt at ”Det behöver närmare analyseras om artikel 50 FEUF är tillämplig som rättslig grund också i ett fall som detta, när det är fråga om en ny bolagsform”.⁷⁸

At direktivet kan gjennomføres på denne måten har møtt motstand i enkelte medlemsstater. Særlig i tysk litteratur har det vært rettet kritikk mot at direktivets innhold kan komme ”bakveien” inn i nasjonal rett.⁷⁹

Det ligger utenfor denne avhandlingen å analysere dette hjemmelsspørsmålet, men det henvises til rapport fra diskusjonen blant medlemmer av EU-kommisjonen og andre eksperter på europeisk selskapsrett.⁸⁰ Dr. Bartłomiej Kurcz ved EU-kommisjonen uttaler at SUP-forslaget har solid juridisk forankring. Han mener at forslaget er innovativt – ikke ulovlig. Videre avviser han påstander om at hjemmelen ikke strekker til; ”(...) the SUP has been affirmed by every institutional process so far”.⁸¹

4.2 Form

Forslaget består av to hoveddeler. Første del gir en rekke harmoniserende regler som skal gjelde for alle selskaper som skal kunne være enkeltpersonforetak med begrenset ansvar.

Den andre delen gir reglene om SUP-selskapet. SUP-selskapet skal innføres ved harmonisering av medlemsstatenes selskapsrettslige regler for eneaksjonærselskaper.

Direktivet skiller seg formelt fra forordningene om SPE og SE ved at det ikke innfører en selskapsform hjemlet i EU-retten;

“The SUP proposal obliges Member States, by means of a directive, to include in their legislation a new kind of single-member limited liability company, with harmonised incorporation and operational requirements. All the aspects that are not

---

78 Det svenske Regeringskansliet, Faktapromemoria 2013/14:FPM82, s. 4. Heretter Faktapromemoria 2013/14:FPM82.

79 Drygala ”What’s SUP” s. 495/496 (vedrørende regler om instruksjonsmyndighet og konserninteresse inn ”bakveien”). Jessica Schmidt ”Die SUP aus der Sicht der Kommission und ihr Kapitalschutz” s.21, inntatt i *‘Societas Unius Personae (SUP)’*, red. M. Lutter/J. Koch, Berlin, 2015.

80 Discussion Report, s. 126.

81 Discussion Report s. 126.

provided for in the directive are left for the national legislation. The SUP is therefore a national company.”⁸²

Direktivet fører ikke med seg en egentlig europeisk selskapsform, men en nasjonal selskapsform med ”europeisk varemerke”.⁸³

4.3 Implementeringsmåte

Direktivet samordner⁸⁴ statenes nasjonale regler om private aksjeselskaper med begrenset ansvar, og den nye nasjonale selskapsformen SUP. Noen elementer totalharmoniseres, mens det gis rammeregler for andre elementer av selskapsformen (flere i EPs forslag enn i Rådets).⁸⁵ Det kan ved implementering ikke velges regler på disse områdene utover rammen som direktivet setter.⁸⁶

Medlemsstatene kan velge å gjennomføre direktivet ved å harmonisere sine selskapsrettslige regler for heleide selskaper, slik at reglene kommer på linje med direktivet. Det er påpekt at direktivet ved dette ikke krever at medlemsstatene innfører SUP som en ny selskapsform.

Det mest aktuelle alternativet for flere medlemsstater er nok imidlertid å gi nye selskapsrettslige regler som i realiteten gjennomfører SUP-selskaper som en nasjonal *alternativ* selskapsform.⁸⁷

---

82 EPs Working document I s. 3.

83 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain, s. 25.

84 ”Coordinating” jf. art. 50 bokstav g.

85 Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s. 94 om totalharmonisering. Stefanie Jung, ”Need for a new approach in European company law?—the European Foundation as a turning point” i *Trust and Trustees* Vol.21, nr.6, Juli 2015, s.625-629, s. 628: ”With the help of (some) maximum harmonization”

86 Malberti, ECFR 2015 s. 271: ”The SUP Proposal: somewhere between coordination and negative harmonisation”.

87 Det svenske Justisdepartement har så langt inntatt denne posisjon. Faktapromemoria 2013/14:FPM82, s. 3.

5 Direktivforslagenes innhold

5.1 Rådets og EPs foreløpige forslag til SUP-direktivet

I dette kapittelet presenteres hovedelementer og grunnleggende ulikheter i ønsket målgruppe i de to forslagene.

I det videre analyseres de ulike hovedelementene nærmere i kapittel 6-11. Gjennomgangen forholder seg til de gjeldende forslagene fra EU-parlamentet og EU-rådet. Kommisjonens forslag trekkes inn for å illustrere noe av det arbeidet som har ledet fram til de foreliggende forslagene, særlig for å danne et bilde av hvilke interesser som er vektlagt i arbeidet.

5.2 Hovedelementene

I Rådets pressemelding beskrives kompromissene som er inngått etter diskusjonene i EUs komité av permanente representanter 8. mai 2015.

Kritikken som ledet til forslaget som nå foreligger, var blant annet basert på en bekymring for sikkerheten rundt den internettbaserte registerløsningen. Rådet mener kompromissforslaget møter denne bekymringen, og at risiko knyttet til SUP-selskapet ikke er større enn for ”any other national company law types”.⁸⁸

Den første av fire større endringer som er foretatt ved dette forslaget, gjelder den nettbaserte registreringsadgangen for SUP. Dette er et helt sentralt element i forslaget, og Rådet skal i sitt forslag ha inntatt noen ”guarantees” for å redusere risiko tilknyttet denne registreringen.⁸⁹

Det har videre vært fremsatt bekymring om forslagets innvirkning på rettsregler til bekjempelse av hvitvasking. Den andre større endringen er at det nå slås fast at forslaget er uten betydning for slike regler.⁹⁰

Den tredje endringen er at Kommisjonens art.10 utgår. Bestemmelsen stilte krav om registrert virksomhetssted og sentral administrasjon eller primært virksomhetssted i EU. Slettingen innebærer at medlemsstatene (stat som man flytter fra og til) får fastlegge selskapsstatuttet, slik som i dag. I denne sammenheng presiserer Rådet at direktivet ikke får betydning for nasjonale regler om arbeidstakerforhold, informasjon, konsultasjon, skattelegging,

---

⁸⁸ Pressemelding 377/15 28.05.2015 s.3.

⁸⁹ Pressemelding 377/15 28.05.2015 s.3.

⁹⁰ Pressemelding 377/15 28.05.2015 s.5. Rådet mener at deres forslag ”even improves” regler mot hvitvasking.

regnskapsavleggelse og konkursbehandling. Med dette imøtegås kritikken om at arbeidstakernes medbestemmelsesrett var truet av det opprinnelige forslaget.

Den fjerde endringen gjelder medlemsstatenes adgang til å kontrollere utbytte og egenkapital i SUP-selskaper. Endringen viser seg i art.16 om ”legal reserves” og art.18 om mekanismer for å forhindre utbytte på bekostning av kreditorene.

Rådets forslag inneholder følgende hovedspørsmål; hjemmel for eneaksjonærselskaper, harmoniserte regler for SUP-selskapet, stiftelse, registrering, regler om aksjekapital og kapitalbeskyttelse, og organisatoriske regler. EPs inndeling er lik, men det mangler organisatoriske regler.

5.3 To SUP-forslag, to målgrupper

Med EPs forslag kom det til syne en uenighet om hvilke virksomhetstyper som bør eller skal få benytte SUP-formen.

Rådet har i sitt arbeid med SUP-forslaget hatt særlig fokus på små og mellomstore bedrifter (heretter forkortet SMEs).⁹¹

Europaparlamentets forslag er foreløpig begrenset til å gjelde for ”micro and small enterprises”.⁹² Det er videre foreslått regler som forhindrer selskaper utenfor denne rammen fra å benytte SUP-formen.⁹³

Spørsmålet om direktivets nedslagsfelt behandles ikke nærmere i denne avhandlingen. Det er lite kildeomfang for en debatt om dette. Helt frem til EPs forslag skulle SUP-formen være rettet mot, men ikke begrenset til, SMEs. I arbeidet med denne avhandlingen er det kun funnet to faglige innlegg som antyder at det er forventet at forslaget kunne begrenses til SMEs.⁹⁴ Det ene er kritisk til at ekskludering av større selskapers bruk av SUP-formen kan være i tråd med

---

91 ”SME” er definert i EUs anbefaling 2003/361, og kjennetegnes blant annet ved at de består av mellom 50 og 250 årsverk, og omsetter mellom 10 og 43 millioner euro årlig.

92 EP art.7 nr.2. Definisjonen er hentet fra dir.2013/34/EU art. 3 nr. 1 og 2. ”Small” virksomhet er definert av årlig omsetning på 8 millioner EUR og gjennomsnittlig 50 ansatte. ”Micro” virksomhet definert av omsetning på 700 000 EUR årlig og gjennomsnittlig 10 ansatte.

93 Art.7 nr.2, art.8 a og b, og art.9 nr.1.

94 Utkast til rapport fra debatt ved konferansen kalt ”Societas Unius Personae (SUP): what’s in it for SMEs?” avholdt i Brussels 25.02.2015. Arrangert av ACCA (the Association of Chartered Certified Accountants), BUSINESSEUROPE and UEAPME s.1. (Publisert på nett).

etableringsfriheten.⁹⁵ EPs forslag har imidlertid et langt mer begrenset nedslagsfelt enn de tidligere forslagene.

Det blir interessant å se hvor denne diskusjonen ender, men det avgrenses i denne sammenheng mot å spekulere i begrunnelsen for EPs endrede fokus og hvorvidt det vil forme det endelige direktivet.

6 Harmonisert hjemmel for eneksjonærselskaper i EU/EØS

6.1 Någjeldende 12. selskapsdirektiv om enkeltpersonforetak

Det någjeldende 12. selskapsdirektiv om enkeltpersonforetak tar kun sikte på å gi enkelte garantier i forbindelse med beskyttelse av aksjonærer og tredjemenn for selskaper hvor alle aksjer er samlet hos én aksjonær, jf. fortaleten punkt 2 i direktiv 2009/102/EF.

Etter direktivets art.7 kan stater på nærmere bestemte vilkår legge ned forbud mot at aksjeselskaper er heleide av én aksjonær. Med SUP-forslaget endres dette, og alle medlemsstatene må tillate slike selskaper.

I tillegg inneholder SUP-forslagets del 1 harmoniserte rammeregler for eneksjonærselskap. Nedenfor gjennomgås artiklene i del 1, og det trekkes linjer til de norske rettsreglene som blir påvirket ved en eventuell implementering av del 1.

6.2 Direktivforslagets del 1

Del 1 inneholder allmenne bestemmelser om heleide aksjeselskap.

Artikkel 1 nr.1 omhandler direktivets rekkevidde. Ifølge bestemmelsen gjelder direktivets del 1 for selskapsformer opplistet i forslagets vedlegg I, i tillegg til de selskap som kan få betegnelsen ”SUP”, etter direktivets artikkel 6. SUP skal være ”private single-member limited liability companies”, jf. art.6.

Etter art.1, jf. art.6 vil denne delen for det første gjelde aksjeselskapet⁹⁶ (heretter AS), da dette kan eies av én aksjonær alene og er private selskaper med begrenset ansvar.

---

⁹⁵ Teichmann 2015, Corporate Groups s.223.

⁹⁶ Lov av 13.06.19e97 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).

For det andre følger det av art.1 siste ledd at når en stat tillater at én aksjonær har alle aksjene i andre selskapsformer og “in particular public limited liability companies”, skal del 1 gjelde også for disse selskapsformene.

Allmennaksjeselskapet (heretter ASA), er et ”public limited liability company”, og kan etter norsk rett ha alle sine aksjer samlet hos én aksjonær alene, jf. allmennaksjeloven § 2-1 (1) forutsetningsvis. Følgelig får denne delen av direktivet også anvendelse for allmennaksjeselskapet, jf. art.1. nr.1 siste ledd. Det er imidlertid helt upraktisk at alle aksjer i ASA er samlet på én hånd som en varig ordning. I Norge er ingen eneaksjonærselskaper organisert som ASA.⁹⁷

En naturlig ordlydsforståelse av forslagets art.1 nr.1 siste ledd fører likevel med seg en forpliktelse til å sørge for at norske regler for ASA er på linje med direktivets del 1, så lenge ASA er i en situasjon hvor aksjene er samlet på én hånd. Det bør også vurderes om det er hensiktsmessig å gi særregler for ASA som i en begrenset tidsperiode vil befinne seg i den situasjon, eller om en bør ta sikte på å møte direktivets krav for alle ASA.

Implementering av artikkel 1 krever endringer i norsk rett i form av lov, forskrift og administrative krav slik at norsk rett kommer på linje med innholdet i direktivets del 1, jf. art.1 nr.1. Slik direktivet nå er utformet, gjelder det for de norske selskapsformene AS og ASA.

Etter art.3 skal statene gjøre tilgjengelig informasjon om at et selskap er, eller blir, eid av en person alene, og hvem denne personen er. Informasjonen skal registreres “(...) in the file or entered in the central, commercial or companies register (“the register”) as referred to in Article 3 (1) and (3) of Directive 2009/101/EC or be entered in a register kept by the company and accessible to the public.”

Ordlyden er noe uklar vedrørende offentlighetskravet. Ut fra konteksten må den imidlertid forstås slik at offentlighet kreves ved alle registreringsmåtene. Dette er også i tråd med tolkningen av ordlyden i det någjeldende 12. selskapsdirektiv.

---

⁹⁷ <https://www.ssb.no/134962/aksjon%C3%A6rar-i-aksjeselskap-og-allmennaksjeselskap-etter-kj%C3%B8nn-og-eigardel>. Lest 14.04.2016 kl.15:11.

Norge har gjennomført publisitetsdirektivet⁹⁸ med virkning for både AS og ASA, og art.3 krever derfor ikke endringer av norsk rett.

Eneaksjonæren utøver generalforsamlingens myndighet i selskapet; ”The single-member shall exercise the powers of the general meeting of the company”, jf. art.4 nr.1. Artikkelen krever ikke endringer av norsk rett.⁹⁹

Ifølge art.4 nr.2 skal aksjonæren ved utøvelse av sin myndighet nedtegne avgjørelser i referat, og oppbevare referatet i fem år. Statene gis adgang til å forlenge plikten til oppbevaring av referatene. Statene kan videre gi regler om at det er tilstrekkelig at dokumentasjonen er ”stored electronically by the company, in a safe and accessible format preventing the loss of integrity of decisions”. Kravet om oppbevaring i minst fem år og bestemmelsen om elektronisk oppbevaring er nytt, sammenlignet med någjeldende 12. selskapsdirektiv.¹⁰⁰

Artikkel 5 gjelder kontrakter mellom eneaksjonæren og SUP. De samme oppbevaringsmåtene gjelder her som i art.4 nr.2 og det kreves tilsvarende nedtegnelse og oppbevaring i fem år – eller lenger, dersom statene ønsker det.¹⁰¹

Statene kan bestemme at art.5 nr.1 ikke får anvendelse på avtaler i tråd med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper (”concluded under normal market conditions”), jf. art.5 nr.2. EP har foreslått tilsvarende regel, men presisert at fritak for nedtegnelse bare kan gis for avtaler som ikke er ”detrimental” for selskapet.

Også Rådets art.5 er endret med mulighet for elektronisk oppbevaring og kravet om fem års oppbevaring av dokumentasjonen. Ellers er det kun mindre språklige endringer i artikkel 5.

Ved implementering av art.4 nr.2 og art.5 nr.1 blir det spørsmål om norsk rett allerede er på linje med det nye oppbevaringskravet på minimum fem år.

---

98 Konsolidert ved EP/Rdir.2009/101/EF 16.09.2009.

99 Se asal/asl. § 5-1 nr.1.

100 I EPs utkast er det tidsmessige oppbevaringskravet fjernet.

101 I EPs utkast er det tidsmessige oppbevaringskravet fjernet.

For protokoller over generalforsamlingens (her aksjonærens) beslutninger avklarer ikke asl./asal. § 5-16 hvor lenge disse skal oppbevares. For avtaler mellom selskap og aksjonær avklares det i asl./asal. § 3-8 heller ikke uttrykkelig noe oppbevaringskrav.

Det er i forarbeider forutsatt at slike prokoller som et minimum skal oppbevares i selskapets levetid.¹⁰² I juridisk litteratur er det antatt at oppbevaringskravet i asl./asal § 5-16 er ”uten tidsbegrensning”.¹⁰³

Det er noe uklart hva som konkret ligger i oppbevaringskravet i norsk selskapsrett, og løsningen fremgår ikke av lovens ordlyd. Dersom oppbevaringsplikten gjelder hele selskapets levetid, blir oppbevaringsplikten kortere enn 5 år der selskapets levetid er kortere enn dette. Ved implementering av art.4 nr.2 og art.5 nr.1 bør norsk rett derfor justeres, for å uttrykkelig komme på linje med oppbevaringskravet på 5 år.

Det må tas stilling til hvor lang oppbevaringstid som er ønskelig og om det er ønskelig å fjerne skriftlighetskravet for avtaler etter art.5, i den grad forslagene åpner for det. Det må også vurderes hvilken oppbevaringsmåte som skal anses tilstrekkelig.

Direktivet må tolkes slik at statene gis frihet til å velge ulike løsninger for de ulike nasjonale selskapsformer som man velger å beholde ved siden av SUP, slik at et skriftlighetskrav eksempelvis vil kunne gjøres gjeldende for slike avtaler i ASA, men ikke for AS.

6.3 Kommentar del 1

Direktivets del 1 medfører ikke større nyheter for norsk selskapsrett, da innholdet i artiklene 3, 4 og 5 i all vesentlighet er på linje med norske regler for aksjeselskapet og allmennaksjeselskapet.

Direktivets del 1 gir imidlertid noen viktige avklaringer om forholdet mellom eneksjonæren og selskapet. At instruksjonsretten er stadfestet i art.4 nr.1, og at krav til skriftlighet og oppbevaring gjøres uniforme, fjerner utvilsomt mange fallgruver ved drift av virksomhet i ukjente rettssystem.

---

¹⁰² Ot.prp. nr.108 (2000-2001) Om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon, punkt 3.11.1.5.3.

¹⁰³ Mads Henry Andenæs, ”Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper”, 2.utg. Oslo 2006, s. 285 punkt 23.5.3.

Enkelte viktige avklaringer overlevde imidlertid ikke forhandlingene i Rådet. Artikkel 2 fra kommisjonens forslag er fjernet i Rådets forslag. Artikkelen ga opprinnelig definisjoner av begrepene ”single-member company”, ”conversion”, ”distribution”, ”articles of association” og ”director”. Det utgjør et interessant avvik mellom Rådets og EPs forslag at definisjonene i opprinnelig form er kommet med i EPs forslag.

Ved at slike viktige koblingsord i europeisk selskapsrett defineres i direktivet, oppnås en bredere harmonisering, som igjen fjerner flere viktige fallgruver for en eneaksjonær i en SME med grenseoverskridende virksomhet.

De problematiske elementene i denne artikkelen er særlig utbyttebegrepet og ”director”-begrepet. Dersom utbyttedefinisjonen blir vedtatt, defineres utbyttebegrepet med virkning for flere medlemsstater som ikke har definert dette per i dag. Et slik utbyttebegrep vil også endre hva som anses som utbytte i enkelte land.¹⁰⁴ Definisjonen endrer ikke utbyttebegrepet i norsk rett.¹⁰⁵

”Director” er definert som ”any member of the management body either formally appointed or who de facto acts as a director”.¹⁰⁶ En slik regel vil medføre at et morselskap som, i kraft av å være aksjonær, gir instruks til styret/ledelsesorganet i datterselskapet, anses som ”director” de facto. Denne situasjonen har blitt møtt med kritikk, og harmoniserer heller ikke med det britiske regelverket den etterligner.¹⁰⁷

Et forslag uten definisjoner av disse begrepene medfører fortsatt disharmoni. På den andre siden er det vanskelig å se for seg definisjoner av høy kvalitet, som ikke medfører uforholdsmessig inngrep i enkelte medlemsstaters selskapsrett. At definisjonene er utelatt i Rådets forslag er muligens en nødvendig forutsetning for å oppnå harmonisering på de områder hvor forholdene ellers ligger til rette for det.

Artiklene 3 og 4 må antas å gi selskapsformen troverdighet ved at det blir publisitet om eiersammensetning og etterrettelighet for beslutninger og avtaler hvor selskap og aksjonær er

---

104 Lilja 2015 s.7 om dansk rett som eksempel på dette.

105 Lilja 2015, s. 6-7.

106 EPs Working document II art.2 nr.5.

107 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s. 22-23. Drygala ”What’s SUP” s.496.

involvert. Dette legger også grunnlaget for fortsatt å kunne håndheve regler om styreansvar, forhold til tredjepersoner, økonomisk kriminalitet osv.

Artikkel 4 styrker forslaget ved å klargjøre aksjonærens rolle. Kravene til aksjonærens beslutninger er enkle og tydelige.

Det må vurderes om Norge skal la bestemmelsen i art.5 nr.1 gjelde også for avtaler om selskapets vanlig drift som er sluttet i tråd med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper, jf. art.5 nr.2.

En slik løsning vil gjøre minst inngrep i vår gjeldende selskapsrett, og best opprettholde skillet mellom selskapets økonomi og aksjonærens økonomi. Samtidig vil et rent skriftlighets- og oppbevaringskrav for disse avtalene neppe utgjøre betydelig administrativt arbeid for aksjonæren.

Det er snakk om én aksjonær som avtalepart, og det administrative arbeidet kan begrenses ved at det skrives løpende kontrakter for langsiktige utvekslinger av ytelser mellom selskap og aksjonær. Skriftlighet gir dessuten notoritet for avtalene ved eventuell konkurs, og gjør det lettere å få et bilde av selskapets økonomi. Samlet sett taler dette for å gjøre art.5 nr.1 gjeldende også for slike avtaler.

7 Harmoniserte regler for selskapsformen SUP

7.1 Direktivforslagets del 2

Direktivets del 2 er mer omfattende enn del 1, og gir regler som fører med seg en nasjonal, harmonisert selskapsform for eneaksjonærselskaper med begrenset ansvar.

7.2 Kapittel 1 – "General Principles and Legal form"

Av artikkel 6 fremgår direktivets "Scope and Legal form". Det følger av art.6 nr.1 at direktivets del 2 får betydning for "laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to the possibility of establishing private single-member limited liability companies in the form referred to as SUP".

Denne delen av direktivet gjelder for Norges del kun for aksjeselskapet, jf. ordlyden "private (...) companies".

Det stilles krav til at medlemsstatene skal tilby registrering av SUP-selskaper i tråd med regler og prosedyrer i direktivets del 2, jf. art.6 nr.1 annet punktum.¹⁰⁸ Bestemmelsen henviser til regler om formalitetene rundt registerordningen. Hvorvidt norsk rett må endres ved implementering av art.6 nr.1 annet punktum, undersøkes derfor i punkt 9 nedenfor.

Av art.6 nr.2 følger at SUP-selskaper skal kunne være eneaksjonær i andre selskaper med begrenset ansvar. Det gis adgang til å legge begrensninger på slikt eierskap for å unngå "cross or circular ownership".

Implementering av art.6 forutsetter lovbestemmelser om SUP-selskapet, eller alternativt bestemmelser som gjennomfører direktivet for heleide AS.

Av kommisjonens forslag fremgår det at medlemsstatene ikke må begrense et SUPs adgang til å være eneaksjonærer i andre selskaper. I det foreliggende forslaget har løsningen blitt annerledes, og Norge må ta stilling til om det skal legges restriksjoner på eierskap for å forhindre krysseierskap og sirkulære eierskap.

Det må videre vurderes om det er ønskelig å lovregulere adgangen til krysseierskap eller sirkulære eierskap ved innføring av direktivet.

---

¹⁰⁸ Denne setningen finnes ikke i EPs forslag, uten at det kan antas å være tillagt noe rettslig betydning.

I artikkel 7 oppstilles de generelle prinsipper for SUP-selskapet, og det gis regler om hvordan et SUP skal navngis.

SUP-selskaper skal være egne rettssubjekter ("full legal personality"), jf. art.7 nr.1. Etter art.7 nr.2 skal SUP-selskaper anses som en selskapsform av typen "private limited liability company". Slike selskap merkes med "SUP" i foretaksnavnet, jf. art.7 nr.3.

Det er opp til medlemsstatene å vurdere om SUP som er registrert i deres stat også skal legge til en indikasjon i sitt foretaksnavn om at selskapet er registrert i den aktuelle staten (NO for Norge, EN for England, osv.). EP har i sitt forslag gjort et slik tillegg obligatorisk.

Videre kan bare SUP-selskap benytte betegnelsen SUP. Eksisterende foretak hvis navn inneholder bokstavkombinasjonen "SUP", behøver imidlertid ikke endre sitt foretaksnavn med mindre nasjonal rett krever det, jf. art.7 nr.3 tredje ledd.

Et SUP er underlagt registreringsstatens lov, jf. art.7 nr.4 bokstav a.

Spørsmål som direktivet ikke regulerer, reguleres av gjeldende nasjonalt lovverk for selskapsformer opplistet i vedlegg I til direktivet, jf. art.7 nr.4 b. I Norge vil aksjeloven gjelde for de disse spørsmålene.

Det er inntatt et avsnitt for klart å avgrense direktivets betydning for ulike rettsområder:

"This Directive is without prejudice to any national laws governing matters outside its scope, such as matters related to labour law, posting of workers, workers' participation in the management or supervisory bodies of companies, right to information and consultation, taxation, accounting or insolvency proceedings. It is also without prejudice to the application of the national rules on the conflict of laws, EU rules on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing".¹⁰⁹

Medlemsstatene kan ikke legge føringer på hvor eneaksjonærens beslutninger (som skal registreres etter art.4 nr.2) fysisk treffes, jf. art.7 nr.5. Når det gjelder implementering av art.7, trengs det endring i norsk lov for å gjennomføre alle bestemmelsene i art.7.

---

¹⁰⁹ Denne avgrensningen (med unntak av siste setning) finnes også i EPs utkast, men er inntatt i art. 1 nr. 3a.

7.3 Kommentar, kapittel 1

Medlemsstatenes plikt til å tilby en registerordning fører med seg en del spørsmål og utfordringer. Disse undersøkes som nevnt i punkt 9.1 og 9.3.

Et noe kritisert element i kapittel 1 er at reglene om foretaksnavn og identifisering av typen selskapsform i det foreliggende forslaget er gjort lite uniforme, ved at Rådet gjør landkode i foretaksnavnet valgfritt, jf. art.7 nr.3.¹¹⁰

Formålet med en felles angivelse av selskapsformen er å oppnå tillit til utenlandske SUP der selskapet har sin virksomhet.¹¹¹ SUP-betegnelsen møtte imidlertid motstand fra enkelte medlemsstater, som mente at selskapsnavnet måtte avspeile det faktum at SUP-selskap nesten utelukkende vil være underlagt nasjonal lov. Regelen om SUP-betegnelsen er likevel beholdt i Rådets forslag. I juridisk litteratur er regelen kritisert for å gjenspeile et direktiv med langt større harmoniserende effekt enn Rådets forslag innebærer.¹¹²

Teichmann og Frölich uttaler at ville være ”more honest to delete the European label, too, or to at least to introduce a mandatory country code indicating to third parties the particular Member State law with which they are dealing”.¹¹³

Uten en indikasjon på tilhørighet i foretaksnavnet, kreves det nærmere undersøkelser for aktører som har behov for å vite hvilket lands rettssystem det aktuelle selskapet er underlagt.

I fortalen til Rådets forslag punkt 9, påpekes at selskap i henhold til publisitetsdirektivet art.5 skal oppgi hvor de er registrert i brev eller ved bruk av andre medier. Dermed kan den aktør som trenger det, relativt enkelt få riktig informasjon. Det kan likevel spørres om selskapsformens troverdighet og smidighet blir uberørt av at aktive undersøkelser er nødvendig for avklare hvor selskapet er registrert. Ifølge juridisk litteratur vil markedet føle mistillit til selskaper merket med ”SUP”, dersom nasjonal tilhørighet ikke er angitt.¹¹⁴

---

110 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.7 annet avsnitt.

111 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.5.

112 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.7.

113 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.7.

114 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.7.

Regelen om angivelse av registreringsstat i foretaksnavnet er imidlertid gjort obligatorisk i EPs forslag. Dette begrunnes med behovet for å understreke at SUP er en nasjonal selskapsform.¹¹⁵

EPs forslag fremstår som mer hensiktsmessig. Kritikken om at forslaget ikke medfører nok harmonisering til å passe med en felles-europeisk SUP-betegnelse, gjør seg også mindre gjeldende for EPs forslag.

8 Stiftelse

8.1 Kapittel 2 – "Formation"

Kapittel 2 gjelder stiftelsesmetoder for SUP-selskap. Ifølge art.8 kan SUP stiftes av fysiske og juridiske personer.¹¹⁶ Videre kan SUP dannes av enheter som ikke er en juridisk person, dersom nasjonal rett tillater det.

Implementering av art.8 forutsetter egne lovbestemmelser om stiftelse av SUP-selskaper. Det må vurderes om Norge skal tillate at enheter som ikke er juridisk personer, får stifte SUP, jf. art.8.

Art.9 gir regler om omdannelse til SUP. Selskaper omtalt i vedlegg I skal kunne omdannes til SUP i henhold til prosedyrer i nasjonal rett, jf. art.9 nr.1. Omdannelse etter art.9 skal ikke føre til overføring av selskapets registrerte hovedsete fra ett land til et annet, med mindre det er i tråd med begge landenes rett.¹¹⁷

Omdannelse fra en annen selskapsform til SUP skal ikke føre til "any winding-up procedures, any loss or interruption of the legal personality of the company or affect any rights or obligations existing prior to the conversion", jf. art.9 nr.2.

Det må gis lovbestemmelser om omdannelse til SUP for å implementere art.9. I denne forbindelse må det vurderes om det skal tillates overføring av registrert hovedsete i samme

---

¹¹⁵ EPs Working document II punkt 9.

¹¹⁶ I EPs forslag kan bare juridiske personer som er virksomheter av typen "small" eller "micro" være aksjonær.

¹¹⁷ Denne løsningen er på linje med ECJs holdning til grenseoverskridende omdanning i C-378/10 Vale Sml. 2012 I-440.

operasjon som omdannelse til SUP. Kontinuitetsprinsippet i art.9 nr.2 bør også lovfestes i egen bestemmelse.

8.2 Kommentar til kapittel 2

Det kan utgjøre en viss utfordring at art.8 gir ulike løsninger i medlemsstatene med hensyn til hvem som kan være aksjonær i et SUP.

Art.8 er bredt formulert og gir direktivet betydning for datterselskaper og ”grupper” av selskaper. I fortalen punkt 11 uttaler Rådet at formuleringen skal sikre at ”harmonised rules are applied as widely as possible”.

Art.9 nr.2 om kontinuitet gjør SUP-selskapet attraktivt for de som i dag har et heleid selskap. Med smidig omdannelse til SUP treffer direktivet et større antall aktører, enn om omdannelsen hadde forutsatt oppgjør av forpliktelser.

Kommisjonens art.10 krevde at registrert virksomhetssted og enten ”central administration” eller ”principal place of business” skulle være i EU. Det er presisert i Kommisjonens fortale, punkt 12 at det ikke bør kreves sammenfallende forretningssted og registreringsstat for SUP.

Dette forslaget har fått massiv kritikk fra tysk juridisk litteratur. Kritikken går ut på at bestemmelsen gir mulighet for omgåelse av regler om ansattes medbestemmelsesrett i virksomhetsstaten.¹¹⁸

Kommisjonens forslag hadde ingen regel om hvilken nasjonal lov et SUP skal underlegges, i motsetning til Rådets art.7 nr.4 og art.14 nr.1, og EPs art.7 nr.4. Etter kommisjonens art.10 kan SUP-selskaper derfor registreres i rettssystem uten regler om ansattes medbestemmelsesrett, og være underlagt disse lovreglene også ved virksomhet i stater som har slike regler, jf. art.7 nr.4 a.

En slik situasjon griper langt inn i enkelte staters rettstradisjon og vanskeliggjør beskyttelse av regelverkene som omgås. Også for SUP-selskapets omdømmebygging må dette antas å få

---

118 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.9.

negativ betydning. Utformingen av art.10 har vært en av de større utfordringene i SUP-forhandlingene.¹¹⁹

Under Rådets diskusjoner ble det foreslått at medlemsstatene kunne kreve at ”registered office” og “the head office” var registrert i virksomhetsstaten – i den grad tilsvarende nasjonal selskapsform var underlagt et slikt krav.¹²⁰ Ved det offisielle forslaget er reglene om dette spørsmålet fjernet.

Som konsekvens løses ikke problemer i internasjonal privatrett utover det som følger av ECJs praksis og foreslått art.7 nr.4 og art.14 nr.1. Det kan fortsatt oppstå tvil om hvorvidt enkelte spørsmål som angår SUP skal besvares etter lovgivning i staten hvor selskapet er registrert.

EP har foreslått regulering av spørsmålet i art.10, med krav om at ”central administration”, ”registered office” og ”real seat” er i samme stat.¹²¹ Med dette forslaget fjernes i stor grad risikoen for omgåelse av nasjonale regler i virksomhetsstaten.

Samtidig blir fleksibiliteten for grenseoverskridende virksomhet begrenset.¹²² Det kan også stilles spørsmål om løsningen er hensiktsmessig, sett i lys av eksisterende regulering av felles-europeiske sammenslutningsformer.¹²³

Diskusjonen om art.10 står antakeligvis om hvorvidt spørsmålet skal løses i nasjonal rett og internasjonal privatrett, eller om direktivet skal gi regler til beskyttelse mot omgåelse av nasjonale regler. Kommisjonens forslag må antas å være forlatt på dette punktet.

Det er fremhevet i juridisk litteratur at direktivforslaget ikke bør brukes for å finne løsningen på dette generelle spørsmålet.¹²⁴

---

119 Christoph Teichmann/Andrea Frölich, ”Legal development, Societas Unius Personae (SUP) Facilitating Cross-Border Establishment”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2014-3, s.544 om denne diskusjonens betydning for SPE-forslagets skjebne. Heretter forkortet ”Teichmann/Frölich 2014, Cross-Border Establishment”.

120 Doc. 14648/14, 14.11.2014 (Italia I), Doc. 16010/14, 01.12.2014 (Italia II),

121 Ordlyden er ”same place”, men må ut fra konteksten forstås som samme stat.

122 Explanatory Memorandum, s.3: ”To enable businesses to reap the full benefits of the internal market, Member States should not require that an Sup’s registered office and its central administration be necessarily located in the same member state”.

123 Malberti 2015 s. 264.

124 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.9.

Et mulig egnet forum for oppklaring av hvilken lov som skal gjelde for ansattes medbestemmelsesrett i et selskap, kan være det ikke-gjennomførte direktivet om selskapers nasjonalitetsskifte. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2005/nov/direktiv-om-flytting-av-selskapers-registreringsst/id2433133/>. Lest 01.05.2016 kl.00:09.

8.3 Kapittel 3 – “The instrument(s) of constitution for an SUP”

Kapittel 3 består av art.11 om ”On-line template(s) for the instrument(s) of constitution of SUPs”. I Rådets art.11 nr.1 overlates ”the instruments of constitution” til nasjonal rett, med unntak av krav i art.11 nr.3.

Medlemsstatene må gjøre nasjonale maler for stiftelsesprosessen tilgjengelig på nett, på medlemsstatens offisielle språk. Medlemsstatene skal tilstrebe (”endeavour”) at malene er tilgjengelige på andre språk, og særlig språk benyttet i internasjonal forretningsvirksomhet.

SUP skal kunne registreres på nett ved bruk av de nasjonale malene, jf. art.11 nr.2. Når selskapet er stiftet og akseptert av nasjonal registermyndighet, anses stiftelse gjennomført i henhold til art.11 i publisitetsdirektivet.

Art.11 nr.3 setter klare grenser for hvilken informasjon statene kan etterspørre.

Etter bokstav a-f kan følgende informasjon innhentes: navn på SUP, navn og annen nødvendig informasjon for å identifisere (og ellers relatert til)¹²⁵ eneaksjonæren, navn og nødvendig informasjon om ”management body” og ”supervisory body” og disse organenes medlemmer, antall medlemmer i disse organene, formål/virksomhetstype, registrert kontor, registrert hovedkontor, og informasjon om selskapets virksomhetsperiode.

Videre kan det etter bokstav g-j etterspørres informasjon om aksjekapital, typen aksje, hvordan det er betalt for aksjen, og hvordan det legges av ”legal reserves”. Det kan kreves at det legges frem bestemmelser for når ”management body” er fraværende eller ikke beslutningsdyktig, den rettslige stillingen til avgjørelser tatt av selskap under stiftelse, og informasjon om regnskapsåret.

Art.11 nr.3 er ikke til hinder for nasjonale regler om at stifteren selv kan velge å gi mer informasjon enn påkrevet, eller ”make individualised choices in national instrument(s) of constitution”, jf. art.11 nr.4.

Implementering av art.11 forutsetter egne lovbestemmelser. Utover de obligatoriske malene er registreringsordningen svært lik dagens registreringsordning for AS via www.altinn.no.

---

¹²⁵ Noe uklar ordlyd: ”(...) other information necessary to identify or otherwise related to the SUP's single-member”.

Det må gis egne maler som fyller direktivets krav, og det må tas stilling til hvilke språk de skal tilbys på.

8.4 Kommentar til kapittel 3

Artikkel 11 skulle opprinnelig gi en uniform og obligatorisk modell for vedtektutforming ved online-registrering av SUP.¹²⁶ Bestemmelsen er imidlertid endret så betraktelig i Rådets forslag at det kan være vanskelig å se sammenhengen med det opprinnelige formålet.¹²⁷ Formuleringene om ”articles of association” og ”uniform templates” er fjernet, og Rådet overlater utformingen av malene til statene.

EPs forslag og Kommisjonens forslag ligner på dette punktet. EPs art.11 har fått tittelen «standard templates of association». EP krever opplysningene opplistet i Rådets art.11 nr.3 inntatt i vedtektene. De to forslagene er omtrent like når det gjelder statenes myndighet til utforming av registreringsprosedyren, selv om art.11 nr.2 og 4 er utelatt i EPs forslag.

Kommisjonens art.11 var innholdsmessig ikke kontroversiell. Bestemmelsen tilsvarte publisitetsdirektivets minimumskrav til vedtekter. Motstanden til bestemmelsen antas være knyttet til direktivets hjemmel og inngrep i nasjonal rett.

Opprinnelig gikk forslaget ut på at malene skulle utformes på EU-nivå, og implementeres ved en egen gjennomføringsakt. Blant annet fra svensk hold ble det stilt spørsmål om den angitte hjemmelen holdt til dette formålet.¹²⁸ Troels M. Lilja spekulerer i at det var motvilje til gjennomføringsakten som har ført til Rådets ”amputerte” versjon.¹²⁹

Et spørsmål er om Rådets forslag er modifisert så mye at det ikke er egnet til å oppnå sine målsetninger. Malene for stiftelse og registrering er et helt sentralt tiltak for å oppnå en forenklet grenseoverskridende virksomhet. Hvis malene ikke blir uniforme i EU og det ikke stilles krav til malenes språkdrakt, bortfaller mye av forenklingspotensialet.¹³⁰ På dette punktet gir EPs art.11 harmonisering og klare regler. EPs forslag er godt egnet til å fjerne hindringen som ligger i manglende uniform vedtektmodell i Europa.

---

126 KOM (2014) 212, art.11 nr.1.

127 Lilja 2005, s. 9.

128 Faktapromemoria 2013/14:FPM82, s. 5 første avsnitt.

129 Lilja 2005, s. 9.

130 Impact assessment, s. 16.

9 Registrering

9.1 Kapittel 3a – “Information available to the founder”

Artikkel 12 om informasjon som stifteren av et SUP skal tilbys før registrering av selskapet, er inntatt i et eget kapittel 3a. Bestemmelsen svarer til EPs art.12a.

Medlemsstatene skal tilby stifteren oppdatert, klar, konsis og brukervennlig informasjon¹³¹ om nasjonal lovgivning på et minimum av selskapsrettslige tema oppgitt i art.12, jf. art.12 nr.1.

Informasjon skal i korte trekk gis om fullmakter, plikter og myndighet hos selskapets organer og eneaksjonæren, i tillegg til utbytte, ”legal reserves” og registreringsreglene i art.13. I tillegg skal nasjonal rett som anvendes på de selskapsrettslige tema nevnt i art.13, gjøres tilgjengelig for stifteren, jf. art.12 nr.1 annet ledd.

For gjennomføring av nr.1, skal informasjon om nasjonalt lovverk (eller henvisning til dette) inntas i malene for stiftelse. Alternativt kan informasjonen inntas på nasjonale nettsider hvor SUP kan registreres, eller på andre godt tilgjengelige måter, jf. art.12. nr.2 første ledd.

Informasjonen skal være gratis og tilbys på de offisielle språkene i medlemsstaten. Også her skal det *tilstrebes* å tilby informasjonen på språk brukt i “international business”, jf. art.12 nr.2 annet ledd.

Den nasjonale nettsiden for registrering av SUP skal inneholde linker til registreringssidene i andre medlemsland, jf. art.12 nr.3. Dette kan gjennomføres med en link til en sentral EU-nettside “such as the European e-Justice portal”¹³², som samlet henviser til de nettbaserte registreringsmulighetene i EU, jf. art.12 nr.3.

Implementering av art.12 forutsetter lovbestemmelser om plikten til å tilby denne type informasjon ved stiftelse av et SUP. Det kreves også et ikke ubetydelig arbeid med å utforme informasjonen.

---

131 “(...) up-to- date, clear, concise and user-friendly information”.

132 http://ec.europa.eu/justice/criminal/european-e-justice/portal/index_en.htm. Lest 28.04.2016 kl.19:33.

9.2 Kommentar til kapittel 3a

Artikkel 12 gjennomfører et viktig prosjekt når aktørene skal registrere og drive et SUP i ukjent rettssystem. Ved registreringen vil stifteren få informasjon av høy kvalitet om viktige plikter og rettigheter etter det nasjonale rettssystemet.

Statenes forpliktelse til å gi tilgang til omfattende informasjon, skal begrense behovet for juridisk bistand og redusere kostnadene ved grenseoverskridende virksomhet.¹³³

Bestemmelsen virker godt egnet til å oppnå denne målsetningen. Dette er en viktig faktor for å senke terskelen for grenseoverskridende virksomhet.

Det er muligens en svakhet at informasjonen ikke nødvendigvis er gjeldende over tid, slik at utdatert informasjon benyttes i videre drift av selskapet. Utfordringen med oppdatert og riktig informasjon om nasjonal lovgivning ville vært unngått dersom harmoniserte regler for alle informasjonstemaene for art.12 hadde vært inntatt i SUP-direktivet.

Når det har vist seg vanskelig å oppnå enighet på disse områdene, er art.12 likevel et viktig verktøy for at SMEs kan sette seg inn i nødvendig informasjon uten betydelig ressursbruk. I tillegg må man kunne anta at en mange stater vil innta informasjonen på sine nasjonale nettsider for registrering, jf. art.12. nr.2 første ledd. Informasjonen om nasjonal rett vil da være oppdatert og lett tilgjengelig også ved videre drift av selskapet.

Med krav om høykvalitetsinformasjon på et så bredt felt innenfor nasjonal selskapsrett, har bestemmelsen potensiale til å påvirke oppstart av grenseoverskridende virksomhet i positiv retning.

---

¹³³ Utgiftene til juridisk bistand varierer per i dag betydelig med hvilke stater som er involvert og om standardvedtekter er brukt. En av tilbakemeldingene under arbeidet med direktivforslaget var at kostnad til slik bistand kunne beløpe seg på mellom 5000 og 9999 EUR, jf. Impact assessment s. 16.

9.3 Kapittel 4 – "Registration"

Kapittel 4 gir regler om registreringsprosessen av SUP. Reglene gjelder ved registrering i "hjemstaten" og ved registrering av et selskap som er stiftet i en annen medlemsstat.

Direktivets regler om formaliteter rundt registrering skal innebære en betydelig forenkling av registrering på tvers av landegrensene, sammenlignet med dagens ordning.

Art.13 nr.1 slår fast at formalitetene rundt registrering, og "in particular" innhold og form av malene reguleres av nasjonal lov. Unntatt er de ufravikelige kravene til registreringen i kapittel 4.

Statene skal tilby en online registreringsmulighet i form av en nasjonal mal for registrering (som beskrevet i art.11), jf. art.13 annet ledd. Registreringsmuligheten skal tilbys til den stifteren som kan fremskaffe et minimum av informasjon om seg selv og selskapet.

Informasjonen som kan kreves er delvis beskrevet i art.11 nr.3. I tillegg er det i art.13 annet ledd, bokstav a-g, gitt en uttømmende og detaljert liste over dokumentasjon og informasjon som kan kreves.

Statene kan velge å etterspørre mindre informasjon enn den beskrevet i direktivet, art.13 nr.3. Etter art.13 nr.3 kan statene også etterspørre mer informasjon enn den opplistet i art.13 nr.2, dersom nasjonal lov har regler som nevnt i art.11 fjerde ledd, og stifteren har benyttet seg av muligheten til å ta individualiserte valg i stiftelsesprosessen. Et tilleggsvilkår for at staten skal kunne kreve ytterligere informasjon er at informasjonen må være "needed", og ikke dekket av nasjonale regler for informasjonsinnhenting.

Etter art.13 nr.4 kan det kreves "evidence to prove or to support" informasjonen som er gitt etter nr.2 og nr.3. Dette tillates bare dersom slik verifisering kan kreves for den nasjonale selskapsformen opplistet i vedlegg 1.

Reglene i art.13 er uten betydning for publisitetsdirektivets art.2 og 2a og statenes rett til å innhentete (og verifisere) informasjon om spørsmål utenfor direktivets virkeområde, jf. art.13 nr.5.

De nasjonale særreglene som aksepteres etter art.13 nr.2-4, må ikke få betydning for adgangen til online-registreringen nevnt i art.13 nr.3, jf. art.13 nr.6. Signatur eller forsegling kan gjøres elektronisk i tråd med EU-direktiv av 23.07.2014, jf. art.13 nr.7.¹³⁴

Implementering av art.13 krever lovregulering av registreringens form og innhold. Her er Norge gitt en del frihet, og det må vurderes hvilke variasjoner av registrering som skal tilbys for SUP.

Artikkel 14 gir nærmere regler om registreringen. SUP-selskapet skal registreres i den medlemsstat hvor det har "registered office"¹³⁵. Selskapet er underlagt denne medlemsstatens lov, jf. art.14 nr.1.

Selskapet får status som rettssubjekt på det tidspunkt som følger registerstatens lov. Bekreftelse av denne statusen, og fullført registrering skal kunne skje elektronisk, jf. art.14 nr.2.

Medlemsstatene skal tilby registreringssystem hvor stiftelse og registrering av et SUP kan gjennomføres elektronisk og uten krav om fysisk oppmøte, jf. art.14 nr.3. Dette gjelder bare for stiftelse ex nihilo¹³⁶, og det er ikke stilt tilsvarende krav ved omdannelse til SUP.

Kommunikasjon som er nødvendig for registrering må kunne skje elektronisk. Dersom stifteren benytter nasjonale maler for registrering, kan registreringen ikke ta mer enn fem virkedager. Fristen løper fra det tidspunkt all nødvendig dokumentasjon og informasjon er forelagt rette myndighet, jf. art.14 nr.3 annet ledd. Det er gitt en snever unntaksregel fra fristen når "exceptional circumstances" gjør det umulig å fullføre registreringen innen fem virkedager.

Art.14 får ikke betydning for registreringsavgift eller andre formaliteter for stiftelse som følger av nasjonal lov, jf. art.14 nr.3.

Implementering av art.14 krever egne lovbestemmelser for å implementere kravene til registrering, og eventuelt kombinere direktivforslagets krav med nasjonale regler med betydning for registreringen.

---

¹³⁴ EP/Rdir.nr.910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked.

¹³⁵ Dansk versjon "sit vedtægtsmæssige hjemsted".

¹³⁶ Stiftelse uten forutgående virksomhet.

Art.14a gjelder ”Rules and conditions regarding registration”. Prosessen med registrering, herunder kontroll av legitimitet, følger av nasjonal lov (innenfor rammen av art.14 nr.3), jf. art.14a nr.1. Som eksempler på kontroll av legitimitet nevnes kontroll av stifterens identitet og rettslige handleevne.¹³⁷

Statene har frihet til å utforme prosessuelle regler, herunder regler om gyldigheten av dokumenter og annen informasjon som skal sendes inn til registermyndigheten, jf. art.14a nr.2.

I art.14a nr.3 nedlegges forbud mot at registrering betinges av at stifteren har en ”licence or authorisation”, med mindre en slik ordning er nødvendig for å føre kontroll med enkelte typer aktivitet. Implementering av art.14a krever lovbestemmelse for å gi hjemmel for statenes regler om legitimitet, slik direktivet omtaler.

Art.14b gjelder anerkjennelse av identifikasjonsverktøy¹³⁸ i den nettbaserte registreringen. Digitale verktøy som i nasjonal rett anerkjennes som sikker identifisering, skal kunne brukes i registrering av SUP, jf. art.14b, nr.1 bokstav a.

Digitale identifikasjonsverktøy i andre medlemsstater anerkjennes så lenge de er i tråd med art.6 i EP/Rdir.nr.910/2014, jf. art.14b, nr.1 bokstav b.

Dersom nasjonal rett anerkjenner ikke-digitale verktøy som sikker identifikasjon ved digital registrering, skal staten anerkjenne samme type ikke-digitalt verktøy når dette er brukt i andre medlemsstater, jf. art.14b nr.2.

Etter art.14b nr.3 skal statene sørge for at tiltak for å oppfylle art.14a eller 14b, ikke berører adgangen til online-registrering i henhold til art.14 nr.3.

Implementering av bestemmelser i art.14b krever neppe større endringer i dagens registerordning for aksjeselskapet via www.altinn.no.

---

¹³⁷ I EPs forslag er denne teksten inntatt i art. 14 nr.3.

¹³⁸ Engelsk: ”identification means”. Dansk: ”identifikasjonsmidler”.

9.4 Kommentar til kapittel 4

Det er inngått betydelige kompromisser i Rådets forslag om registreringsreglene.

Opprinnelig skulle registreringen skje via én sentral nettside knyttet til EU, og ikke til de ulike nasjonene. Registreringsprosessen skulle være uniform, uavhengig av stiftelses- og registreringsstat. Slik har det ikke blitt, og Rådet gir medlemsstatene betydelig frihet på utforming av innhold og form i registreringsmalene, jf. art.13 nr.1.

Reglene i kapittel 4 er omfangsrike og detaljerte. Kjernen i kapittelet slik det nå står, er at det skal være mulig å registrere et SUP på nett, herunder at fysisk oppmøte fra stifteren ikke kan kreves. Reduksjon av kostnader og tidsbruk ved registreringen har vært høyt prioritert i arbeidet med registreringsreglene.

Reglene om registrering er preget av bekymring for misbruk av den forenklete registreringen. Det har særlig fra tysk hold, hvor ”notarius publicus” benyttes hyppig ved registrering av selskaper, kommet kritikk mot de foreslåtte reglene om registrering på nett.¹³⁹

De reelle risikoene for at SUP registreres uten at det på noen måte kan spores tilbake til en person med reell interesse i selskapet, er relativt små. Det er lett å være enig med Rådets uttalelse om at risikoen ikke er større med SUP enn med tilsvarende selskapsformer.

Direktivets regler må ses i sammenheng med at statene kan, og vil, benytte sikre digitale verktøy for å identifisere stifterne. Per i dag har 16 medlemsland helelektronisk registreringsmulighet (pluss Norge, som ikke er med i denne statistikken).¹⁴⁰ Systemene synes å virke tilfredsstillende for disse landene, og kritikken fremsatt må kanskje tilskrives den tyske rettstradisjonen med stiftelse ved hjelp av notarius publicus.¹⁴¹

Til tross for enkelte omstendelige formuleringer gir kapittelet samlet sett relativt klare regler om tillatt informasjonsinnhenting, og om hvordan registreringen skal foregå. For omdannelser til SUP er reglene om saksbehandlingstid ikke gitt anvendelse. Utformingen av regler om omdannelsen fra andre selskapsformer til SUP overlates til nasjonal rett.

---

139 Se som eksempel Luc Hendrickx v/European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises, i rapport ”*Societas Unius Personae (SUP): what’s in it for SMEs?*” s.7.

140 Impact assessment s.27 punkt 7.2.1.

141 Uttalt (noe spøkefullt) av Prof. de Kluiver; ”(...) the Proposals main problem is the notaries.”, jf. ”Discussion Report 2015 s.130-131.

Krav om fysisk oppmøte for registrering i andre land er trukket frem som en betydelig hindring for grenseoverskridende virksomhet i EU. At det nå samordnes en digital registreringsordning er et viktig steg mot reell fri etableringsadgang i EU.

Registreringsreglene i SUP-forslaget styrkes også av EU-direktivet om sammenkopling av sentrale registre, handelsregistre og foretaksregistre i Europa, som trådte i kraft i februar 2015.¹⁴²

10 Kapital og kapitalbeskyttelse

10.1 Kapitalbeskyttelse i SUP-selskapet

Direktivforslaget inneholder regler om aksjen, eierskap til aksjen (kapittel 5), og aksjekapital, kapitalbeskyttelse og utbytte (kapittel 6).

Det har vært til dels stor strid om disse reglene. utfordringer rundt regler om kapital og kapitalbeskyttelse er møtt med ulike strategier i forslagene fra Rådet og EP.

10.2 Kapittel 5 – "Single share"

Et SUP-selskap kan bare ha én aksje. Denne aksjen kan ikke deles, jf. art.15 nr.1. Det tillates ikke at et SUP direkte eller indirekte kjøper sine egne aksjer, jf. art.15 nr.2.

Art.15 nr.3 åpner for sameie av aksjen i et SUP dersom nasjonal rett tillater dette, og det gis nærmere regler om hvordan en slik adgang skal reguleres. Ordlyden er at "a single share of an SUP may be owned by more than one *person*". Det kan være noe tvil om "person" her må forstås som fysiske person. Ordlyden "legal person" er benyttet i fortalens punkt 11. I artikkel 8 skilles det mellom begrepene "legal person" og "natural person".

Ordlyden i art.15 nr.3 virker ikke bevisst i noen bestemt retning, og det er ikke holdepunkter i konteksten for at "person" her ikke gjelder både fysiske og juridiske personer. Å tolke det til å gjelde begge typer rettssubjekter harmonerer også best med direktivets uttalte målsetning om at SUP-selskaper ikke skal hindres i å være eiere i et SUP, samt forventningene til at SUP-forslaget skal kunne utrette mye for "grupper" av grenseoverskridende selskaper.

---

¹⁴² EP/Rdir.2012/17/EU. Marit Wenda Kjorsvik, "Felleseuropeisk registersammenkoplingsystem", Nordisk Tidsskrift for Selskapsret 2015-2 s.20-28, særlig s.26.

Det er noe tvil om tolkningen her, men den mest naturlige forståelsen ut i fra ordlyd, tekstlig kontekst og direktivets formål, er at også to eller flere juridiske personer kan utgjøre "eneaksjonær" dersom nasjonal rett tillater det.

I en slikt tilfelle skal eierne av aksjen sammen anses som eneaksjonæren i SUP-selskapet, jf. art.15 nr.3 første setning. De skal utøve sine rettigheter gjennom én representant. I EPs forslag er det innatt at sameierne er "jointly and severally liable" for forpliktelser representanten pådrar seg.

Eierne har plikt til uten ugrunnet opphold å varsle "management body" i SUP-selskapet om navnet til representanten, og navnet på medeieren av aksjen (og eventuelle endringer i medeierskap). Innen slikt varsel er gitt, kan deres rettigheter som aksjonær midlertidig suspenderes i henhold til nasjonal lov.

Det skal registreres i "relevant register" eller register som selskapet fører hvem som er representant for aksjonærene. Opplysningen skal være tilgjengelig for offentligheten, jf. art 15 nr.3 siste setning.¹⁴³

For å implementere art.15, må det gis gjennomføringsregler, og det må tas stilling til om norsk rett skal tillate delt eierskap av aksjen i SUP. Dersom delt eierskap aksepteres, bør det også henvises til hvilke regler som skal gjelde for problemstillinger knyttet til dette.

10.3 Kommentar til kapittel 5

Det er en klar styrke ved SUP at det legges opp til en eneaksjonærform. Man unngår på denne måten utfordringen med å skulle harmonisere statenes regelverk om forholdet mellom minoritets- og majoritetsaksjonærene.

Adgangen til å tillate flere eiere på aksjonærsiden kompliserer dette bildet noe. I utgangspunktet vil et SUP med flere eiere av aksjen fungere på samme måte som når selskapet har én aksjonær.

Realistisk kan sameie medføre enkelte tvistesporsmål som kunne vært regulert uniformt sammen med direktivets regel om delt eierskap. På den annen side innebærer delt eierskap at flere AS med to eller få aksjonærer vil se SUP som en aktuell selskapsform.

---

¹⁴³ I EPs forslag må representanten bevise sin identitet på samme måte som stifterne, jf. EPs art. 15 nr. 3 annet ledd.

SUP-selskapet får også større nedslagsfelt i det ”markedet” det søker; SMEs med uprøvd potensiale for virksomhet i flere land. Ved tillatt sameie kan for eksempel risiko med å opprette en enhet i en annen medlemsstat deles på to eller flere juridiske personer.

Det er klart behov for sanksjoner dersom en eneaksjonær som består av flere personer ikke kan representeres.

I norsk rett tillates sameie til aksjer i aksjeselskap, jf. asl. § 4-3 forutsetningsvis. Det vil være naturlig å løse utfordringer med sameie til aksjen på lik eller tilsvarende måte for SUP som for AS. Regelen om felles representant for aksjeeierne tilsvarer ordningen i aksjeloven § 4-3.

I asl. § 4-2 er innføring i aksjeeierboken satt som vilkår for å utøve aksjonærrettigheter. Dersom det velges en løsning ved implementering av art.15 nr.3 med krav om at en felles representant meldes til ”management body” og innføres i aksjeeierboka, vil reguleringen for SUP komme på linje med aksjeloven.

Suspensjon av aksjonærrettigheter vil imidlertid kunne få særlig store konsekvenser for selskapsinteressen i et SUP, sammenlignet med selskaper med større aksjespredning. I en tenkt konfliktsituasjon i et SUP med delt eierskap, vil 100 % av aksjonærrettighetene være suspenderte frem til en representant for eneaksjonæren er valgt og meldt inn til relevant register. Selv om små AS i noen grad utsettes for belastning ved suspensjon av aksjonærrettigheter, er det muligens grunn til å regulere aksjesameie i SUP mer detaljert med hensyn til konflikter mellom medeierne, og forholdet mellom medeierne og tredjemenn – frem til representant er valgt.

Også etter at det er valgt en representant, kan det tenkes tilfeller hvor ”stille” medeiere ønsker endret representant eller ønsker å forlate posisjonen som medeier. En eventuell adgang til dette vil da reguleres av norsk selskapsrett.

10.4 Kapittel 6 – "Share capital"

I kapittel 6 gis regler om aksjekapitalen (art.16), betaling av denne (art.17) og utbytte (art.18). Artikkel 19 om tilbakesøking av ulovlig utbytte, og art.20 om kapitalnedsettelse er fjernet i Rådets forslag.

Innskuddskravet i et SUP er minst 1 EUR, eller én enhet av den nasjonale valuta, jf. art.16 nr.1. Statene kan ikke sette innskuddskravet høyere enn 1 EUR (1 NOK i Norge).

Innskuddet skal være "fully subscribed", jf. art.16 nr.2. I dansk utgave er dette oversatt til at "SUP-selskabets kapital skal tegnes fuldt ud". Medlemsstatene kan ikke sette maksimumsverdi på aksjen, jf. art.16 nr.3.

Etter Rådets forslag kan statene kreve at SUP-selskapet bygger opp "legal reserves", jf. art.16 nr.4.¹⁴⁴ Denne løsningen var uttrykkelig uønsket av Kommisjonen. EPs forslag går lenger bort fra kommisjonens forslag. Her gjøres "legal reserves" til en obligatorisk løsning, jf. EPs art.16 nr.4.

Rådets og EPs forslag er like med hensyn til hvordan medlemsstatene kan velge å utforme regler om "legal reserves";

“(…) Member States may require the SUP to build up legal reserves as a percentage of the profits of the SUP and/or up to the amount of minimum share capital required for private limited liability companies listed in Annex I.”¹⁴⁵

Ordlyden i art.16 nr.4 tyder på at det *kan* kreves prosentvis oppsparing opp til innskuddskravet som gjelder for aksjeselskapet,¹⁴⁶ men også at det kan settes til andre grenser – eller at det ikke settes noe beløpstak i det hele tatt. Ordlyden tyder på at det tillates krav om prosentvis oppsparing i *kombinasjon* med oppsparing av kapital opp til innskuddskravet som følger av nasjonal rett.

Etter Rådets forslag må statene *tillate* at selskaper bygger opp "reserves", jf. art.16 nr.4. Dette er uten betydning for regler om selskapenes eventuelle plikt til å inkludere oppsparte midler i

---

144 Ordningen er velkjent i enkelte medlemslands selskapsrett. Danmark har for sitt "Iværksætterselskab" krav om oppsparing til "omregistreringsnivået" før utbytte kan tas ut, jf. Lov om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven) § 357 b.

145 Art. 16 nr. 4.

146 Kr 30 000,-, jf. asl. § 3-1 (1).

fremleggelse av regnskapet i henhold til art.10 i dir.2013/34/EU, eller nasjonale bestemmelser om oppsparte midler. Implementering av art.16 krever egne regler. Dersom Rådets forslag får gjennomslag, må det vurderes om det skal kreves oppbygging av aksjekapital, og etter begge forslag blir det spørsmål om hvordan slik oppsparing skal skje.

Art.17 slår fast at der nasjonal rett krever kontant betaling for aksjen, kan det gjøres hos hvilken som helst finansinstitusjon med tillatelse til å drive innen EU.

I forslagenes art.18 gis regler om saksbehandlingsregler for utbytte, og utbyttebegrensninger. På dette punktet er det foreslått svært ulike løsninger fra Rådet og EP.

I korte trekk pålegger Rådet medlemslandene å innføre ”mekanismer” i nasjonal rett for å forhindre at et SUP blir ute av stand til å betjene gjeld som følge av utbetaling av utbytte, jf. art.18 nr.1.

Slike mekanismer består i at utbytte tillates dersom selskapets siste økonomiske oversikt viser netto kapital som er (eller vil bli etter utdeling av utbytte) lavere enn aksjekapitalkravet sammen med eventuelt pålagte oppsparte midler etter nasjonal rett, hjemlet i art.16 nr.4, jf. art.18 nr.2 bokstav a.

Regelen kan gjøres gjeldende alene eller i kombinasjon (”and/or”) med regelen i bokstav b. Etter art.18 nr.2 bokstav b kan utbytte gjøres ulovlig dersom selskapet innen de 6 påfølgende måneder etter utbyttet ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller.

Dersom regelen i art.18 nr.2 bokstav b velges, kan statene kreve at selskapets ”management body” signerer en erklæring om at de har ”made full inquiry into the affairs and prospects of the SUP, they have formed a reasonable opinion on the date the statement was signed that the SUP will be able to honour its obligations as they fall due in the normal course of business”, jf. art.18 nr.3.

Vurderingen knyttes til de neste 6 måneder etter utbytte, jf. art.18 nr.3. Erklæringen skal offentliggjøres i ”the register”, jf. art.18 nr.4.¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ Dansk versjon gir ikke veiledning på hva slags register det er snakk om.

Den nærmere utformingen av de mekanismene som nevnes i annet og tredje ledd, overlates til nasjonal rett, jf. art.18 nr.4. Det nevnes som eksempel på dette at ”solvensperioden” i art.18 nr.2 b og nr.3 kan utvides til ett år.

Medlemsstatene kan bare gi regler om utbyttebegrensning etter art.18 så lenge det ikke medfører større utbyttebegrensninger for SUP-selskaper enn for de nasjonale selskapene opplistet i vedlegg I, jf. art.18 nr.5. Slik ordlyden fremstår innebærer dette at reglene i art.18 ikke får anvendelse ved implementering i norsk rett dersom det gir større utbyttebegrensninger for SUP enn for aksjeselskapet. I et slikt tilfelle må SUP-selskapet underlegges samme utbyttebegrensninger som aksjeselskapet. Denne regelen har ikke sidestykke i EPs forslag.

I Rådets art.18 nr.6 bestemmes at utdelinger til eneaksjonæren ved utbytte eller kapitalnedsettelse skal tilbakeføres til SUP-selskapet dersom utdelingen er i strid med art.18. EP har gitt samme regel i sin art.18 nr.5a.

Til slutt har Rådet i art.18 nr.7 foreslått at statene kan bestemme at en skadelidt kan kreve erstatning i henhold til nasjonale regler, for skade som følger av utbytte i strid med art.18. EP har ikke foreslått noen lignende regel.

Rådet gir stort spillerom til statene. EPs forslag består av mange av de samme elementene, men gir statene langt mindre valgfrihet. I det følgende redegjøres kun for avvikene i de to forslagene.

I EPs art.18 nr.1 gis ”management body” kompetanse til å anbefale utbytte.

I EPs art.18 nr.2 gis en regel tilsvarende Rådets art.18 nr.2 bokstav a, men som en obligatorisk regel om begrensning av utbytteadgang. Denne begrensningen kombineres med at EP foreslår en obligatorisk regel om at utbytte ikke kan gå på bekostning av ”legal reserves”.

I EPs art.18 nr.3 gis en obligatorisk regel tilsvarende Rådets art.18 nr.2 bokstav b om utbyttebegrensning; “The SUP shall not make a distribution to the single-member if it results in the SUP being unable to pay its debts as they become due and payable after distribution.”

EPs regel knytter vurderingen til det påfølgende regnskapsåret, men er ellers likt Rådets forslag. I EPs forslag skal imidlertid erklæringen forelegges eneaksjonæren 15 dager før

utbytte vedtas. Erklæringen skal også publiseres på selskapets eventuelle nettside, jf. art.18 nr.4.

EP foreslår solidarisk og personlig ansvar for den ”director” som anbefaler eller instruerer om utbytte som han visste eller burde ha visst at var ulovlig i art.18 nr.5.

Implementering av art.18 forutsetter egne regler for SUP-selskapet, dersom det skal innføres som en alternativ form til AS. Dersom Rådet får gjennomslag på dette punktet må det velges innhold i mekanismer for kreditorbeskyttelse, jf. art.18 nr.1. Herunder må det vurderes om det skal kreves ”solvency statement”, jf. art.18 nr.3, og hvilke tidsperioder som skal benyttes ved solvensvurderingen, jf. art.18 nr.4, annet punktum.

10.5 Kommentar til kapittel 6

10.5.1 Kommentar til minimumskapitalkravet

Spørsmålet om innskuddskrav og hvorvidt man bør ha krav til opptjent egenkapital for SUP er svært omdiskutert.¹⁴⁸

Kritikken av innskuddskravet går delvis på at minimumskapitalkravet er, og historisk har vært, et svært kontroversielt tema i diskusjonen om felles-europeiske selskapsrettslige regler.¹⁴⁹ Løsningene spriker hos medlemslandene, og spørsmålet om minimumskapital var en av de større utfordringene i forbindelse med arbeidet med SPE-forslaget. SUP-forslaget har ikke direkte besvart kritikken og uenighet om kapitalkravløsningen i SPE; men heller omgått kritikken ved å basere SUP-forslaget på en hjemmel som ikke krever enstemmighet.¹⁵⁰ Løsningen har dermed ikke nødvendigvis politisk og faglig støtte hos medlemsstatene.

Det er også uenighet om innskuddskapitalens funksjon for kreditorbeskyttelse. Tysk litteratur erkjenner at innskuddskapitalen ikke gir kreditorbeskyttelse, mens andre teoretikere synes å mene at innskuddskapitalen kan ha en viss kreditorbeskyttende funksjon.¹⁵¹

---

148 Discussion Report s.131.

149 Wilhelm Niemeier, ”What Kinds of Companies will a ‘One-Euro-EPC’ generate? Market data and observations from the German ‘laboratory’”, s.338. Undersøkelsen er inntatt på s.293-347 i ”*The European Private Company – Societas Privata Europaea (SPE)*”, 2013, Hirte, H.,Teichmann, Ch. (Red.). (2013), Heretter forkortet ”Niemeier 2013”. Se også Teichmann/Frölich 2014, Cross-Border Establishment, s.539-540.

150 Malberti, ECFR 2015 s. 262.

151 Niemeier 2013 s.341.

Det er likevel tyske teoretikere som har vært de største forkjemperne for at kapitalkravet skal bestå, men under henvisning til at minimumskapital trekker til seg useriøse aktører, og på denne måte sverter SUP-selskaperens rykte hos kreditorer og andre aktører.¹⁵² Denne holdningen finnes i Norge hos blant andre Akademikerne, LO, Brønnøysundregistret og Statistisk sentralbyrå, som trekker linjer mellom minimumskapitalkravet og manglende evne til å skape tillit.¹⁵³

I en omfattende studie av konsekvenser av innskuddskrav på 1 EUR, beskrives konsekvensen av ”1 EUR-selskaper” i tysk næringsliv slik:

“The German reality test with a cohort of more than 100.000 participants and its development over a period of 9 years now allows questioning theory with empirical findings (...). On balance, the results were hardly positive. The One-Euro-Model indeed generated substantial numbers of incorporations. However, only a small part of them led to the start of actual business activities; (...). The overwhelming mass of companies were fundamentally undercapitalised with amounts of about € 500 to € 1000, leading to survival rates of 50 % after one year and 10 % after two years and insolvency rates up to ten times higher than those of other enterprises”.¹⁵⁴

Studien er basert på omfattende empirisk materiale. Likevel kan det stilles spørsmål ved overførbarheten til det mulige SUP-selskapet. De fleste selskapene som omtales er engelske Limited Incorporations (heretter forkortet Ltd.) med filial registrert utenfor stiftelsesstaten.¹⁵⁵ Disse selskapene har ikke et uniformt rammeverk rundt seg og NUF har generelt noe høyere konkursrate enn AS.¹⁵⁶

Den andre typen selskap som omtales er den tyske “Unternehmergeellschaft” som ble lansert som selskapsform i 2008. En annen svakhet ved studien er at den nettopp skriver seg fra tiden

---

152 Niemeier 2013 s. 341. Hedvig Bugge Reiersen/Beate Sjøfjell, "NUF-kaoset i norsk rett - et bidrag til oppklaring", *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, vol.123, 3/2010, punkt 4.4 om NUF som mulig useriøs aktør. Heretter forkortet NUF-kaoset 2010.

153 Uttalelsene gjaldt 1 EUR-krav for SPE. Motsatt holdning hos Bedriftsforbundet og NHO. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2008/okt/europeisk-privat-selskap/id2431120/#>. Lest 19.04.16 kl.12:18.

154 Niemeier 2013 s. 338.

155 Adgang til å registrere utenlandsk filial uten virksomhet i stiftelseslandet var tema i C-212/97 Centros Sml. 1999 I-01459. Slike filialer kalles i Norge "Norskregistrert utenlandsk foretak", heretter "NUF".

156 NUF-kaoset 2010. Om den rettslige rammen; eksempelvis punkt 2.1 og 2.3.4. Om konkurshyppighet, se punkt 1.3 fotnote 25. Om utenlandske filialer i tysk rett: Teichmann, *Corporate Groups* s.219.

da finanskrisen i Europa var på sitt verste. Det fremgår ikke av studien hvorvidt andre selskapsformer med høyere innskuddskapitalkrav hadde like stor konkursrate som *Unternehmergeellschaft*.

Støtte for å senke kapitalkravet finnes hos Malberti¹⁵⁷, som mener at minstekapitalinnskuddet er ”in line with the trend in the Member States, which picked up the substantial momentum following Centros”. Centros-dommen gjaldt et engelsk Ltd. med danske stiftere som skulle drive virksomhet via filial i Danmark. Dette var eneste planlagte virksomhet, og spørsmålet var om firmaet kunne nektes registrering under henvisning til at stiftelsesstaten var valgt for å omgå kapitalkravet i Danmark. Domstolen konstaterte at registreringsnektelsen var ulovlig etter EU-rettens regler om etableringsrett.

Etter Centros-saken kan EU-/EØS-borgere velge det lands selskapsrettslige regler som er mest attraktive for deres næringsvirksomhet. Når flere medlemsstater allerede tilbyr selskapsformer med svært lave innskuddskrav, er det kanskje mindre viktig at innskuddskravet legges på en “median” eller lignende i en harmonisering innenfor Europa.

10.5.1 Kommentar til utbyttereglene

Først knyttes noen kommentarer til de to artiklene som er fjernet i de foreliggende forslagene.

Artikkel 19 om ”Recovery of distributions wrongfully made” har vært bakteppet for art.18 nr.6, og er delvis hentet inn i Rådets forslag ved denne bestemmelsen. EP har inntatt bestemmelsen i art.18 nr.5a.

Både Rådet og EP har foretatt en mindre ordlydsendring ved at statene ikke skal ”ensure”, men ”require” at ulovlig utbytte tilbakeføres selskapet. Ordlyden i Kommissjonens forslag gir anvisning på noe mer vidtrekkende ansvar for statene. Et mer vesentlig usikkerhetsmoment ligger i forslagenes avvikende terskler for krav om tilbakeføring av ulovlig utbytte.

Kommissjonens forslag betinger tilbakeføring av at utbyttet var i strid med de objektive utbyttebegrensningene, i tillegg til at eneaksjonæren visste eller burde ha visst at utbyttet var ulovlig.

---

157 Malberti, ECFR 2015, s. 261.

I Rådets art.18 nr.6 er også tilbakeføring betinget av at utbyttet er i strid med de objektive utbyttebegrensningene. Reglen må ses i sammenheng med den fakultative regelen om erstatningsadgang for skadefølger av ulovlig utbytte.

EP foreslår en objektiv regel om tilbakeføring av ulovlig utbytte i art.18 nr.5 a i kombinasjon med en obligatorisk regel om solidarisk og personlig ansvar for den ”director” som anbefaler eller instruerer om utbytte som han visste eller burde ha visst at var ulovlig i art.18 nr.5.

En slik ansvarsregel er et sterkt virkemiddel for kreditor- og kapitalbeskyttelse. Også i juridisk teori er Kommisjonens og EPs forslåtte regler ansett for å gi sterk kreditorbeskyttelse.¹⁵⁸

Utfordringen har vært å finne enkle, klare utbytteregler som kan være uniforme i hele EU for SUP-selskapet. Det er tvilsomt om Rådet har lyktes med dette.¹⁵⁹

Kommisjonen har uttalt at deres obligatoriske kombinasjon av "balance sheet test" og "solvency statement" sikrer "a high level of protection of creditors, which should help the label ‘SUP’ to develop a good reputation”.¹⁶⁰

Rådets forslag har ingen obligatoriske regler om innholdet i "mekanismen" som skal forhindre illikviditet etter utbytte. Forslaget fører derfor strengt tatt ikke til harmonisering av utbyttereglene, og man vil få mange ulike nasjonale varianter av utbytteregelverk for SUP.

Det er fremsatt sterk kritikk mot endringen av art.18 nr.2 og nr.3 som fjerner den obligatoriske kombinasjonen fra Kommisjonens forslag. Ved å legge til ”and/or” mellom ulike aktuelle innhold i kapitalbeskyttelsesmekanismen, har Rådet i følge Teichmann og Frölich henvist kreditorene til den gjeldende nasjonale lov:

“The idea of a combined balance sheet and solvency test might have been innovative as a new creditor protection approach. Hence, the creditor protection system of the Commission’s version was arguably stronger than most of the

---

158 Knapp, Vanessa, ”Directive on Single-Member Private Limited Liability Companies: Distributions”, *ECFR* 2015-2 s. 191-201, s. 201.

159 Impact assessment s.3. ”Compared to the other policy options it provides the best balance of effectiveness in achieving the objectives (reduction of costs for companies), efficiency and coherence with EU policies”.

160 COM(2014) 212 final s. 7.

national systems. Unfortunately, due to the modification in the final Council compromise, European law will offer no protection at all to the creditors of an SUP. The choice between the cumulative and alternative use of the distribution tests renders the whole section on creditor protection meaningless”.¹⁶¹

Det er lett å være enig i betraktningen om at styrken i kreditorbeskyttelsen nettopp lå i kombinasjonen av obligatoriske regler og objektiv utbyttebegrensning. Slik Rådets regler er utformet, er det vanskelig å vurdere hva slags kreditorbeskyttelse en kan forvente i møte med et SUP. Det betyr for eksempel at en aksjonær som driver flere SUP i ulike medlemsland fortsatt ikke får ett sett med utbytteregler å forholde seg til. På et så viktig punkt som utbytteregler er det uheldig at reglene ikke blir uniforme og forutsigbare.

Om en skal forsøke å konkludere på kvaliteten av reglene som er gitt for utbytte i Rådets forslag, må det påpekes som en betydelig svakhet at innholdet i ”beskyttelsesmekanismen” er fakultativt. På dette punktet er EPs forslag klart sterkere.

Dersom Rådets forslag blir gjeldende, legger art.18 nr.5 en del føringer på hvilke regler om begrensninger på utbytte som kan velges for norske SUP, innenfor rammen av kapittel 16. ”Begrensninger på adgangen til utbytte” er her forstått som regler om bundet kapital og krav til selskapets økonomi etter utbyttet, slik at eventuelle saksbehandlingskrav ikke regnes som en begrensning.

Rådets foreslåtte begrensninger på utbytteadgangen er omtrent tilsvarende kravet til forsvarlig kapital og likviditet i asl. §§ 3-4 og 3-5, men tilsynelatende med mer fokus på likviditet enn forsvarlig kapital.¹⁶² Dersom art.16 nr.4 ved implementering benyttes som hjemmel til å kreve oppsparing av ”legal reserves” opp til det norske innskuddskravet for AS, og de foreslåtte utbyttebegrensningene i art.18 nr.2 a og b velges, vil SUP være underlagt omtrent samme begrensninger som AS etter asl. § 3-4.

Plikten til å innføre en ”mekanisme” for å forhindre utbytte som gir illikviditet etter art.18 nr.1 kan oppfylles med tilsvarende løsning som følger av asl. § 3-5. En slik implementering er i tråd med art.18 nr.5.

---

¹⁶¹ Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.19.

¹⁶² Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s.95.

Et positivt trekk ved Rådets forslag er at det representerer et mindre inngrep i nasjonale utbytteregler, og at SUP-selskapet på denne måten i mindre grad blir et fremmedelement i nasjonal rett. Videre er det en styrke at SUP-selskapet ikke kan komme i dårligere posisjon enn aksjeselskapet på dette punkt, jf. art.18. Dersom reglene nasjonalt er strengere enn direktivet, blir SUP-et et alternativ for den eneaksjonær som ønsker enklere utbytteregler å forholde seg til.

EPs forslag gir på sin side et betydelig sterkere kreditorvern. Det er en styrke at reglene er obligatoriske og klare, slik at det oppnås reell harmonisering av reglene i Europa på dette punktet. En mulig svakhet er at reglene om saksbehandling og ansvar vil kunne gjøre selskapsformen mindre attraktiv for små eneaksjonærselskaper som i sine nasjonale lovverk har alternativer med enklere regler for utbytte.

11 Organisatoriske regler for SUP

11.1 Kapittel 7 – ”Organisation”

I kapittel 7 angis organene i et SUP, og forholdet mellom dem. Innholdet i kapittel 7 er betydelig redigert av Rådet. EPs forslag inneholder ingen organisatoriske regler.

Artikkel 21 om eneaksjonærens beslutninger og artikkel 23 om eneaksjonærens instruksjonsadgang er i sin helhet fjernet i det foreliggende forslaget. Artikkel 24 om adgang til å inngå avtaler på vegne av SUP-selskapet er også tatt ut.

Tilbake står artikkel 22 om ”Management” og artikkel 25 om omdannelse fra SUP til en annen selskapsform. Det følger av art.22 nr.1 at ”management body” er obligatorisk i SUP. Management body kan best oversettes til ”ledelsesorgan”.¹⁶³ Ledelsesorganet skal bestå av en eller flere ”directors”.

Statene kan tillate at SUP har et ”supervisory board”¹⁶⁴ i tillegg til ledelsesorganet, jf. art.22 nr.1. Denne regelen er gitt for å imøtekomme medlemsstatenes ulike rettstradisjoner med

---

¹⁶³ Tore Bråthen, ”Selskapsrett”, 4. utgave, Oslo 2013, s.49, fjerde avsnitt. Heretter forkortet Bråthen, Selskapsrett.

¹⁶⁴ Norsk begrep brukt for ”supervisory board” er ”tilsynsorgan”, se Bråthen, Selskapsrett s. 49, femte avsnitt.

”one-tier” og ”two-tier”-struktur¹⁶⁵ for organisering av selskaper. Et SUP kan organiseres etter begge strukturene dersom staten åpner for det.

Implementering av art.22 krever egne organisatoriske bestemmelser for SUP dersom det ikke velges en løsning hvor ”two-tier”-struktur også blir en alternativ struktur for aksjeselskapet.

I art.22 nr.2 - nr.4 gis nærmere regler om opphør av myndigheten til en ”director” som fjernes fra sin stilling. Forholdet mellom en fratrudd daglig leder og tredjemann og regler om rettsvirkninger av å ha basert seg på registrerte opplysninger i nasjonale register, skal ikke påvirkes av direktivet, jf. art.22 nr.2.

Roller som ”director” kan ikke besittes av personer som ved lov eller administrative avgjørelser i staten firmaet skal registreres, er funnet uskikket til å inneha slike roller, jf. art.22 nr.3. I art.22 nr.4 gis en tilsvarende bestemmelse for de tilfeller at personen er funnet uskikket ved en rettslig eller administrativ avgjørelse i en annen medlemsstat. Å nekte personen å være ”director” er i dette tilfelle overlatt til statenes vurdering.

Art.25 gir adgang til omdannelse fra SUP til en nasjonal selskapsform, i tråd med nasjonale vilkår. EP har foreslått flere regler om omdannelse i sin art.7a. Art.7a nr.2 svarer til Rådets art.25. De øvrige reglene er tilknyttet EPs forslag om at kun ”micro or small” selskaper får benytte selskapsformen SUP, og behandles derfor ikke nærmere.

Art.25 må implementeres og det må tas stilling til hvordan omdannelse til de ulike selskapsformene skal gjøres. Her står Norge svært fritt i utforming av regler og prosedyrer for omdannelse.

11.2 Kommentar til kapittel 7

EP har i sitt forslag utelatt hele kapittel 7, uten at bestemmelsene er inntatt andre steder. Det er ikke funnet publisert begrunnelse for dette.

Rådet har fjernet art.21, 23 og 24. Artikkel 21 nr.2 gjaldt nærmere beskrivelser av hva slags avgjørelser aksjonæren kunne ta. Dette er nå løst ved å konstatere at aksjonæren utøver generalforsamlingens myndighet, jf. art.4. nr.1. Det var også gitt regler om at myndigheten

---

¹⁶⁵ ”One-tier”-struktur innebærer generalforsamling og et administrasjonsorgan. ”Two-tier” innebærer tilsynsorgan og ledelsesorgan i tillegg til generalforsamlingen. Definisjonene er hentet fra Bråthen, Selskapsrett og omtale av SE-loven §§ 9 og 10 på s.49.

ikke kunne delegeres til ledelsesorganet. Det er ikke gitt noen regel i Rådets forslag, og en slik delegasjonsmyndighet må følge av nasjonal rett.

Artikkel 23 om aksjonærens instruksjoner til ”management body“ er fjernet.¹⁶⁶ Artikkel 24 om rett til å representere selskapet i relasjon til tredjepart er også tatt ut. Reglene fra art.23 og 24 er ikke inntatt i noen av de gjenstående bestemmelsene. Art.22 nr.3 bestemte at ledelsesorganet utøvde ”all powers of the SUP” hvor aksjonæren eller ”supervisory board” ikke utøvde denne myndigheten. Dette er også fjernet. Rådets fortale gir ikke noen begrunnelse for at disse bestemmelsene er fjernet.

Det avklares med dette forslaget ikke hvem som representerer selskapet utad, og om det differensieres for representasjonsrett i ulike spørsmål. Det klargjøres heller ikke hvilken instruksjonsrett aksjonæren har ovenfor ledelsesorganet, annet enn at han utøver generalforsamlingens myndighet.

Artiklene som står igjen, gjør eventuell implementering av forslaget smidig både for stater med ”one-tier” og ”two-tier”-strukturer. For Norge byr implementeringen likevel på enkelte utfordringer, fordi begge strukturene avviker fra våre organisatoriske modeller. Norge har nærmere en ”halvannenstrengs”-struktur¹⁶⁷.

Rådets forslag gir et lite fullstendig regelverk om organisering av SUP, og norsk selskapsrett må gi utfyllende regler om organisering av norske SUP. Det kan by på enkelte utfordringer å skulle kombinere begrepene ”management body”, ”supervisory board” og ”director(s)” med aksjelovens organisatoriske regler.

SE-loven¹⁶⁸ kan gi en viss veiledning på hvordan dette kan løses for SUP-forslagets del, da SE-forordningen også har regler om ”one-tier”- og ”two-tier”-struktur.

Begrepet ”director” er oversatt til ”medlem af ledelsesorganet” i dansk versjon av Rådets forslag.¹⁶⁹ I engelskspråklig juridisk litteratur fra norske teoretikere er begrepet ”director” brukt om styremedlemmer.¹⁷⁰ Det må kunne antas at begrepet også i SUP-forslagets kontekst

---

¹⁶⁶ Lilja, 2015 s. 10 med påstand om at art.23 er slettet fordi den stred mot de rettigheter en ”Vorstand” har i tysk rett.

¹⁶⁷ Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s.59, fotnote 313.

¹⁶⁸ Lov om europeiske selskaper ved gjennomføring av EØS-avtalen, vedlegg XXII nr.10a (rådsforordning (EF) nr. 2157/2001). Heretter SE-loven.

¹⁶⁹ Art. 18 nr.1 og 2.

¹⁷⁰ B. Sjåfjell og C. Kjelland, «Norway: Corporate Governance on the Outskirts of the EU», inntatt i ”*Comparative Corporate Governance*” av A.Fleckner og K.J. Hopt (red.) s.702-752 (Cambridge University Press 2013), s.715. Heretter Sjåfjell/Kjelland 2013.

må forstås som ”styremedlemmer”, selv om ”management body” ikke fullstendig tilsvarer det som rettslig knyttes til styreorganet i norsk rett.

Når det gjelder ”management body” og ”supervisory board”, kan det være aktuelt å se hen til implementeringen av SE-forordningen. I SE-loven møtte norsk lovgiver utfordringen med vår ”halvannen-strengs”-struktur med å la ”supervisory board” i two-tier-modellen følge reglene om bedriftsforsamling, og ”management body” følge regler om styret.¹⁷¹

Det er en svakhet at myndighetsforhold innad og utad ikke avklares i obligatoriske regler i forslagene. Dette skal nå avklares i nasjonal rett. Med Rådets forslag vil det ikke automatisk fremgå hvilken lov som gjelder for et SUP-selskap. Dette vil kunne medføre krevende undersøkelser for den som ønsker å være sikker på at kompetansen til organet de kontraherer med, strekker til. Harmonisering av organisatoriske regler og regler om myndighetsforhold er viktig for å skape forutsigbarhet ved drift over landegrensene.

---

¹⁷¹ SE-loven §§ 9 og 10.

12 Konklusjon

12.1 Avsluttende vurdering av de nåværende forslagene

I denne delen blir direktivets mulige betydning i norsk rett sammenfattende vurdert. Det er også naturlig å oppsummere faglige innspill om direktivforslagenes kvalitet og vurdere hvorvidt hele eller deler av forslagene bør føres videre til et endelig SUP-direktiv.

12.2 SUP-selskapets mulige betydning i Norge

SUP-forslaget er et etterlenget bidrag til forenkling av drift av både enkeltstående selskaper, og grupper av selskaper med grenseoverskridende virksomhet.¹⁷²

Det kan forutsettes at problemene som direktivet skal løse gjør seg gjeldende med lik styrke i Norge som i andre EU/EØS-land. Norske aktører som ønsker å drive grenseoverskridende virksomhet har et klart behov for SUP-selskapet. Videre er det påpekt at SUP-selskapet kan fungere som alternativ til NUF.¹⁷³

Begge forslagene inneholder fremmedelementer i norsk selskapsrett, blant annet i form av minimumskapitalen, selskapsstrukturen og SUP-navnet. Direktivets betydning utover disse nye elementene, vil avhenge av om det er Rådets eller EPs forslag som videreføres i det endelige direktivet. Rådets forslag er fleksibelt, og det kan på de fleste områder velges løsninger som krever liten eller ingen endring i norsk selskapsrett.

Uavhengig av hvilket av forslagene som får mest gjennomslag, blir det naturlig å vurdere om det er mest hensiktsmessig med to separate regelsett for AS og SUP, eller om direktivet skal gjennomføres i et felles regelverk for begge selskapsformene.

Dette kan bli et aktuelt tema i arbeidet med forenkling av norsk selskapslovgivning. I januar 2016 ble det nedsatt et ekspertutvalg for evaluering av aksjeloven og allmennaksjeloven. Utvalget skal legge frem utredning med forslag til endringer innen 30.09.2016.¹⁷⁴

Utvalget skal vurdere om det bør gjøres særskilte tilpasninger i aksjeloven for selskaper med én eier hvor eieren også utgjør styret. Det skal også vurdere enklere saksbehandlingsregler i

---

¹⁷² Teichmann, Corporate Groups s.204.

¹⁷³ Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s.95 andre avsnitt.

¹⁷⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-forenkle-aksjeloven/id2471404/>. Lest 01.03.2016 kl.11:25.

denne typen selskaper. Reduksjon av aksjekapitalkravet og hensiktsmessige rammevilkår for SMEs er oppe til vurdering, og SUP-forslaget skal tas i betraktning: ”Hvis det vedtas et slikt direktiv, reiser det spørsmål om en slik selskapsform vil få betydning for utforming av reglene i aksjeloven”.¹⁷⁵

Det er følgelig sannsynlig at SUP-forslaget ved eventuell vedtakelse vil få en harmoniserende effekt på norsk selskapsrett - utover sitt konkrete innhold og virkeområde.

12.3 SUP-forslagenes kvalitet

Rådets forslag er sterkt preget av kompromisser. Det reiser spørsmål om kompromissene har gått utover kvaliteten. EPs forslag er preget av et mål om totalharmonisering av flere elementer.

Rådets forslag er av ulike fagpersoner innen europeisk selskapsrett omtalt som ubrukelig¹⁷⁶ og amputert¹⁷⁷, og det er antydnet at man burde forlate forslaget og gi SPE-forordningen et nytt forsøk.¹⁷⁸

Kritikken er treffende når det gjelder manglende uniformitet. Rådets forslag har preg av å være en oppsamling av enkeltregler og mindre justeringer av landenes fortsatt sprikende løsninger for eneaksjonærselskaper.

Frölich og Teichmann er kritiske til gjennomføring av enkelte deler av Rådets forslag. De mener som nevnt i punkt 7.3, at "SUP"-betegnelsen burde utgå for at selskapets profil skal stå i stil til direktivets egentlige innhold; nasjonale versjoner av eneaksjonærselskaper - med enkelte harmoniserte regler.¹⁷⁹ Forslaget kritiseres for å ikke oppnå målsetningene: ”The directive (...) introduces the possibility to register companies on-line. Nothing more and nothing less.”¹⁸⁰

Det er ikke tvil om at Rådets forslag ikke kan gi løsning på de utfordringene som i utgangspunktet begrunnet arbeidet med SUP-direktivet. De fleste kontroversielle punkter er

---

175 Ekspertutvalgets mandat, s.4.

176 Hommelhoff, "Die Societas Unius Personae: als Konzernbaustein momentan noch unbrauchbar", *GmbHR* 2014, 1065-1075.

177 Lilja 2015 s.10.

178 Malberti, ECFR 2015 s.279 og Discussion Report s.29 (Dr.Harbarth).

179 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s. 25.

180 Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s. 25.

enten fjernet eller gitt svært fleksibel utforming. Forslaget kan godt beskrives som et amputert forslag.¹⁸¹

Forslaget fra EP imøtekommer mye av kritikken mot Rådets forslag, særlig med hensyn til avvik fra opprinnelig målsetning og mangel på faktisk harmonisering. EPs forslag har i større grad beholdt form og innhold i tråd med intensjonen, men løper en større risiko for å ikke få tilstrekkelig oppslutning.

Forslagets svakhet er at det anbefaler løsninger som griper lenger inn i nasjonale rettssystemer enn det tilsynelatende er politisk vilje til å akseptere på dette tidspunkt. På detaljnivå fremstår det som en svakhet at organisatoriske regler mangler, samt at virkeområdet er gjort snevert og strengt avgrenset.

12.4 Er de foreliggende SUP-forslagene verdt å vedta?

EPs forslag har ikke vært gjenstand for faglig debatt, men noe kan utledes fra debatten om Rådets forslag. Få av de faglige innspillene konkluderer på hvorvidt Rådets forslag bør vedtas. De fleste som gjør det, konkluderer imidlertid i retning av at det ikke bør vedtas i nåværende form.¹⁸²

Malberti og Dr. Harbarth mener forslaget bør forlates til fordel for gjenopptatt arbeid med SPE-forslaget.¹⁸³ Lilja stiller spørsmål om det er likegyldig om Rådets forslag vedtas, særlig fordi det ikke foreslås en uniform modell for vedtektutforming.¹⁸⁴ EPs forslag går klar av kritikk for manglende uniformitet.

Anker-Sørensen/Sjåfjell beskriver på treffende måte utviklingen av holdningen til regulering av europeiske selskapsformer:

”Fra tanken om en supernasjonal rett, har forslagene til regelverk båret mer og mer preg av nasjonal tautrekking, og resultatet er i høyeste grad en kompromissløsning mellom det opprinnelige målet og det politisk mulige.”¹⁸⁵

---

181 Lilja 2015 s.10.

182 Malberti ECFR 2015 s.279, Discussion Report s.29 (Dr.Harbarth), Teichmann/Frölich (2015) Molehill out of a Mountain s.25 (mener at deler ikke bør gjennomføres).

183 Malberti, ECFR 2015 s.279 og Discussion Report s.29 (Dr.Harbarth).

184 Lilja 2015 s.10.

185 Anker-Sørensen/Sjåfjell 2015 s.85. Uttalelsen gjelder konkret holdningen til reguleringen som munnet ut i SE-selskapet.

Dette synes å være tilfelle også for SUP-forslaget. Det kasserte SPE-forslaget, det omfattende arbeidet som er gjort i EU med SUP-forslaget, og den omfattende og kritiske fagdebatt rundt forslaget, tyder på Rådets forslag er representativt for hva man kan enes om på dette tidspunkt. Det er derfor noe tvil knyttet til muligheten for flertall for EPs forslag.

Etter mitt syn ligger det i en kombinasjon av de to forslagene et godt SUP-forslag som bør vedtas. Et SUP-direktiv vil være et første steg mot harmonisering for disse virksomhetene, og vil representere en ny strategi fra EU.¹⁸⁶

Forslagenes innhold gir utgangspunktet for en forhandling hvor det endelige direktivet ideelt bør inneholde elementer fra begge de foreliggende forslagene. Hovedbegrunnelsen for de fleste regelforslag fra EP som avviker fra Rådets forslag, er at uniformitet ved totalharmonisering av viktige elementer i SUP-selskapet er nødvendig for faktisk å fjerne hindringer for grenseoverskridende virksomhet.

Etter min vurdering er dette et viktig poeng. Uniforme regler vil skape forutsigbarhet for aktørene, og en klar identitet for SUP-selskapet. Det er grunn til å tro at en klar identitet på tvers av landegrensene på sikt gir økt troverdighet til selskapsformen. Manglende tillit fra aktørene der selskapet har virksomhet, er fremhevet som en særlig utfordring ved grenseoverskridende virksomhet.¹⁸⁷ Det er derfor god grunn til å utforme direktivet slik at SUP får mulighet til å bli et tillitvekkende alternativ i Europa.

Etter min vurdering må man som et minimum kombinere EPs foreslåtte regler om vedtekter, kapitalbeskyttelse og angivelse av nasjonal tilhørighet med Rådets foreslåtte organisatoriske regler, for å oppnå et SUP-direktiv som møter virksomhetenes behov for uniforme regler og tillit i markedet.

---

¹⁸⁶ Malberti, ECFR 2015 omtaler strategien som innovativ, s. 241.

¹⁸⁷ Impact assessment s.60: "(...) lack of knowledge and trust in foreign company law forms (48 %) as main drivers of their difficulties".

13 Kilder

13.1 Lover og forarbeider

1992	Lov 27. oktober 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven).
1997	Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper.
1997	Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper.
2005	Lov 1. april 2005 nr. 14 om europeiske selskaper ved gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10a (rådsforordning (EF) nr. 2157/2001). (SE-loven).
Ot.prp. nr.108 (2000-2001)	Om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon.

13.2 Traktater, forordninger, direktiv og bestemmelser

89/667/EEC, 21.12.89.	Twelfth Council Company Law Directive 89/667/EEC of 21 December 1989 on single-member private limited-liability companies.
4/1/EC, ECSC	Decision of the Council and the Commission of 13 December 1993 on the conclusion of the Agreement on the European Economic Area.
(EC) Nr. 2157/2001, 08.10.2001	Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE).
2001/86/EC 08.10.2001	Council Directive 2001/86/EC supplementing the Statute for a European company with regard to the involvement of employees.
2009/102/EC, 16.09.2009	Directive 2009/102/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 in the area of company law on single-member private limited liability companies.
2009/101/EC, 16.09.2009	DIRECTIVE 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and third parties, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 48 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent.
Directive 2012/17/EU, 13.06.2013	Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/666/EEC and Directives 2005/56/EC and 2009/101/EC of the European Parliament and of the Council as regards the interconnection of central, commercial and companies registers.
C 326/47	The treaty on the functioning of the European Union, Consolidated version, 26.10.2013.
C 326/01	Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, 2012/C 326/01.
Regulation (EU) No 910/2014, 24.07.2014	Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC.

13.3 Andre dokumenter fra EU

Arbeidsdokumenter i Rådets formannskap. Upublisert.	Doc. 14648/14, 14 November 2014 (Italia I). Doc. 16010/14, 1 December 2014 (Italia II). Doc. 17018/14, 17 December 2014 (Latvia I). Doc. 7012/15, 13 March 2015 (Latvia II). Doc. 7626/15, 7 April 2015 (Latvia III).
MEMO 14-274, 04.04.2014	Proposal for a Directive on single-member private limited liability companies – frequently asked questions. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-274_en.htm . Lest 25.04.2016 kl.12:12.
SWD/2014/0124 final	COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on single-member private limited liability companies.
COM/2014/0212 final, Document 52014PC0212	Explanatory Memorandum. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014PC0212 . Lest 25.04.2016 kl.12:33.
COM(2012) 740 final	Action Plan 2020.
COM (2008) 396 final	Proposal for a COUNCIL REGULATION on the Statute for a European private company. (SPE).
COCOM 28.06.2016, vedlagt 2014/0120 (COD).	Agreed amendments to the Presidency compromise text (Draft directive on single-member private limited liability companies).
Interinstitutional File:2014/0120 (COD), 10.09.2014	OPINION of the European Economic and Social Committee on the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies COM(2014) 212 final -2014/0120 (COD).

13.4 Artikler publisert i tidsskrift

Beurskens, Michael	"Societas Unius Personae – der Wolf in Schafspelz? – Der Vorschlag für eine Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter", GmbHR 2014, s.738-747.
Bugge Reiersen, Hedvig, Sjøfjell, Beate	"NUF-kaoset i norsk rett - et bidrag til oppklaring", Tidsskrift for Rettsvitenskap, vol. 123, 3/2010, s. 423–463.
Conac, Pierre-Henri	"Director's Duties in Groups of Companies – Legalizing the Interest of the Group at the European Level", European Company and Financial Law Review 2013, s.194-226.
Conac, Pierre-Henri	"The Societas Unius Personae (SUP): A "Passport" for Job Creation and Growth", European Company and Financial Law Review 2015, s.139-176.
de Jong, Bas J.	"The Distinction between Public and Private Companies and its Relevance for Company Law: Observations from the United Kingdom and the Netherlands", European Business Law Review 2016, nr.1 s.1–23.

- Dinov, Stanyo "Proposals of the European Commission after the Financial and Debt Crisis", European Business Law Review 2016, nr.1 s.159–176.
- Dreher, Ferdinand "Der Richtlinienvorschlag über die Societas Unius Personae und seine Regelungen zur faktischen Geschäftsführung", Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht 2014, s.967-972.
- Drygala, Tim "What's SUP? Der Vorschlag der EU-Kommission zur Einführung einer europäischen Einpersonengesellschaft (Societas Unius Personae, SUP)", Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht", 2014, s. 491-494.
- Harbarth, Dr. Stephan "From SPE to SMC: the German Political Debate on the Reform of the 'Small Company'", European Company and Financial Law Review, 2. utg., s. 230-235.
- Hansen, Jesper Lau "The Vale Decision and the Court's Case Law on the Nationality of Companies", European Company and Financial Law Review, 2013 utg.1, s.1-17.
- Hommelhoff, Peter "Die Societas Unius Personae: als Konzernbaustein momentan noch unbrauchbar", GmbHR 2014, s.1065-1075.
- Jung, Stephanie "Societas Unius Personae (SUP) – der neue Konzernbaustein", GmbHR 2014, s.579-591.
- Jung, Stephanie "Die Societas Unius Personae – ein Hybrid aus nationalem und europäischem Rech", Der Gesellschafter nr.6 2014 s.363-369.
- Jung, Stefanie "Need for a new approach in European company law?—the European Foundation as a turning point", Trusts & Trustees, Vol.21. Nr.6, juli 2015, s. 635-629.
- Jung, Stefanie "Societas Unius Personae – The New Corporate Element in Company Groups", European Business Law Review, 2015-2, s.645-652.
- Kjørsvik, Marit Wenda Felleseuropeisk registersammenkoplingssystem, Nordisk Tidsskrift for Selskabsret 2015-2 s.20-28.
- Knapp, Vanessa, "Directive on Single-Member Private Limited Liability Companies: Distributions", European Company and Financial Law Review, 2. utg., 2 aug. 2015 s.191-192.
- Kravets, Audrey "Discussion Report: The Proposal for a Directive on the Single-Member Private Limited Liability Company", European Company and Financial Law Review, 2. utg., 2 aug. 2015, s.125-138.
- Lilja, Ph. D. Troels Michael "Societas Unius Personae (SUP) – Direktivforslaget i et skandinavisk perspektiv", Nordisk Tidsskrift for Selskabsret 2015-2 s.52-59.
- Malberti, Corrado "The relationship between the Societas Unius Personae proposal and the aquis: Creeping Toward an Abrogation of EU Company Law?", European Company and Financial Law Review, 2. utg., 2 aug. 2015, s.238-264.
- Neville, Mette "Styrkelse af iværksætter – en ny selskabsretlig dagorden?", Nordisk Tidsskrift for Selskabsret, 2012-2 s.18-68.
- Seibert, Ulrich "SUP – der Vorschlag der EU-Kommission zur Harmonisierung der Einpersonen-Gesellschaft", GmbHR 2014, s.209-210.

- Teichmann, Christoph, Frölich, Andrea "Legal development, Societas Unius Personae (SUP) Facilitating Cross-Border Establishment", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, utg. 3, 2014, s. 536-544.
- Teichmann, Christoph "Corporate Groups within the Legal Framework of the European Union: The Group-Related Aspects of the SUP Proposal and the EU Freedom of Establishment", *European Company and Financial Law Review*, 2. utg., 2. aug. 2015, s.202-205.
- Wicke, Hartmut *Societas Unius Personae – SUP: eine äusserst wackelige Angelegenheit*", *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 2014, vol.35 s.1414-1417.

13.5 Artikler publisert i bøker/samlinger

- Becht, Marco, Enriques, Luca, og Korom, Veronika, "Centros and the Cost of Branching".
- Inntatt i "*Perspectives in company in company law and Financial Regulation*" Tison, Michel, De Wulf, Hans, Van der Elst, Christoph og Steennot, Reinhard (red.) (Cambridge 2009).
- Niemeier, Wilhelm, "What Kinds of Companies will „One-Euro-EPC“ generate? – Market data and observations from the German `laboratory`".
- Inntatt på s.293-347 i "The European Private Company – Societas Privata Europaea (SPE)", 2013, Hirte, H., Teichmann, Ch. (Red.).
- Schmidt, Jessica, "Die SUP aus der Sicht der Kommission und ihr Kapitalschutz", Bormann, Jens, "Die SUP aus Sicht des nationalen Rechtssystems", Teichmann, Christoph, "Einsatzmöglichkeiten der Societas Unius Personae (SUP)", Ries, Peter, "Die SUP und das Handelsregister", Hommelhoff, Peter, "Die SUP-Ferngründung", Leuering, Dieter, "Sup – Perspektiven für die Praxis".
- Inntatt i "*Societas Unius Personae (SUP)*" Lutter, Marcus / Koch, Jens (red.) (Berlin 2015).
- Sjåfjell, Beate og Kjelland, Cecilie, "Norway: Corporate Governance on the Outskirts of the EU".
- Inntatt i "*Comparative Corporate Governance*" av A.Fleckner og K.J. Hopt (red.) s.702-752 (Cambridge 2013).

13.6 Artikler publisert på nett

- Prof. Dr. Teichmann, Christoph/Frölich, Andrea "Working paper 11/2015 - How to make a Molehill out of a Mountain: The Single-Member Company (SUP) Proposal after Negotiations in the Council". Lest 20.04.16 kl.22:02.
- (Vil bli publisert i i artikkelsamling redigert av Prof. Dr. Viera, Jorge (Madrid). Foreløpig tilgjengelig her:
<http://www.jura.uni-wuerzburg.de/lehrstuehle/teichmann/aktuelles/meldungen/single/artikel/working-paper-on-the-societas-unius-personae-sup/>).

Anker-Sørensen, Linn, Sjøfjell, Beate	”Vår europeiske selskapsrett”, 2 utg. 5.oktober 2015. Tilgjengelig her: http://selskapsrettstidsskriftet.no/2014/11/var-europeiske-selskapsrett/	Lest 20.04.16 kl.22:02.
---	---	----------------------------

13.7 Bøker

Bråthen, Tore (red.)	“Moderne forretningsjus II”, (Nydalen 2011).
Bråthen, Tore	“Selskapsrett”, 4.utg. (Oslo 2013).
Bråthen, Tore	“Styremedlem og aksjonær”, 2.utg. (Oslo 2009).
Christensen, Jan Schans, Dahl Laursen, Sanne	“Det Europæiske selskab”, 1.utg. (København 2006).
Cordes, Jørg, Stenseng, Laila og Lenda, Peter	“Hovedlinjer i internasjonal privatrett”, 2. utg. (Oslo 2009).
Eckhoff, Torstein	“Rettskildelære”, 5. utg. ved Helgelsen, Jan E. (Oslo 2001).
Gulli, Ole Christian, Gui Standal, Elbjørg, Standal, Kjell,	“Styrehåndboken”, 8.utg. (Oslo 2013).
Gundersen, Fridjof Frank	“EU etter Lisboa-traktaten – Institusjonen, rettssystem og rettsregler”, 1.utg. (2010).
Haukeland Fredriksen, Halvard og Mathisen, Gjermund,	“EØS-rett” 2.utg. (Bergen/Brussel 2014).
Marthinussen, Hans Fredrik og Aarbakke, Magnus	“Aksjeloven med kommentarer av Asle Aarbakke (og) Magnus Aarbakke”, 2.utg. (Oslo/Genève 1996).
Mathijsen, P. S. R. F.	“A Guide to European Union Law– as amended by the Treaty of Lisbon”, 10.utg. (Brussel 2010).
McCormich, John	“Understanding the European Union”, 5.utg. (Oxford 2011).
Nygaard, Nils	“Rettsgrunnlag og standpunkt”, 2. utg. (Bergen 2004).
Sejersted, Fredrik mfl.	“EØS-rett”, 3.utg. (Oslo 2011).
Woxholth, Geir	”Selskapsrett”, 5.utg. (Oslo 2014).

13.8 Rettsavgjørelser ECJ

C-81/87	Daily mail	Sml. 1988 I-456
C-55/94	Gebhard	Sml. 1995 I-04165
C-212/97	Centros	Sml. 1999 I-01459
C-208/00	Überseering	Sml. 2002 I-009919

C-167/01	Inspire art	Sml. 2003 I-10155
C-411/03	Sevic	Sml. 2005 I-10805
C-210/06	Cartesio	Sml. 2008 I-09641
C-378/10	Vale	Sml. 2012 I-440

13.9 Nettressurser

(IPEX - The platform for EU Interparliamentary Exchange) https://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/scrutiny/COD20140120/debra.do	Lest 14.02.16 kl. 22:12.
(Statistisk sentralbyrå) https://www.ssb.no/134962/aksjon%C3%A6rar-i-aksjeselskap-og-allmennaksjeselskap-etter-kj%C3%B8nn-og-eigardel	Lest 14.04.2016 kl.15:11.
(Regjeringen.no) https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-forenkle-aksjeloven/id2471404/	Lest 01.03.2016 kl.11:25.
https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2008/okt/europeisk-privat-selskap/id2431120/#	Lest 19.04.16 kl.12:18.
https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2005/nov/direktiv-om-flytting-av-selskapers-registreringsst/id2433133/	Lest 01.05.2016 kl.00:09.
(Worker-participation.eu) http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/History	Lest 25.04.2016 kl.12.30.
http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/History	Lest 02.03.16 kl.14:12.
http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures	Lest 11.03.16 kl.14:12.
(Magma – Econas tidsskrift for økonomi og ledelse) https://www.magma.no/societas-privata-europaea-spe	Lest 25.01.2016 kl.12.40.
(European e-Justice Portal) http://ec.europa.eu/justice/criminal/european-e-justice/portal/index_en.htm	Lest 28.04.2016 kl.19:33.
(Europalov.no) http://europalov.no/laer-mer/beslutningsprosessen	Lest 17.04.2016 kl. 23:05.
(Europa.eu) http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_en.htm	Lest 18.03.2016 kl.00:46.
(Rådets hjemmeside http://www.consilium.europa.eu/en/home/) http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8811-2015-INIT/da/pdf	Lest 14.04.2016 kl.17:30
(Parlamentets hjemmeside http://www.europarl.europa.eu/) http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/working-documents.html	Lest 25.04.16 kl.11:39

13.10 Politiske dokumenter (EU og andre)

- KOM (2014) 212 Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on single-member private limited liability companies.
- DT\1049422EN.doc. WORKING DOCUMENT on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies.
- DT\10846551EN.doc SECOND WORKING DOCUMENT on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies.
- Faktopromemoria 2013/14:FPM82 Regeringskansliet.
- Ref.: BR-Drs. 165/1/14 Dokument fra Federal Chamber of the States (Bundserat).

13.11 Utredninger/rapporter

- 07.02.2011 ”Forenkling og modernisering av aksjeloven” En utredning av advokat Gudmund Knudsen. Skrevet etter oppdrag fra Justis- og politidepartementet.
- 05.04.2011 Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law, Brussel. (José Engrácia ANTUNES Theodor BAUMS Blanaid CLARKE Pierre-Henri CONAC Luca ENRIQUES András HANÁK Jesper Lau HANSEN Harm-Jan de KLUIVER Vanessa KNAPP Noëlle LENOIR Leena LINNAINMAA Stanislaw SOLTYSINSKI Eddy WYMEERSCH)
- Publisert:
http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/reflectiongroup_report_en.pdf. Lest 25.04.2016 kl.12:50.
- 2012, mai RESPONSE TO THE EUROPEAN COMMISSION’S CONSULTATION ON THE FUTURE OF EUROPEAN COMPANY LAW
EUROPEAN COMPANY LAW EXPERTS Peter Böckli, Paul Davies, Eilis Ferran, Guido Ferrarini, José Garrido, Klaus Hopt, Alain Pietrancosta, Katharina Pistor, Rolf Skog, Stanislaw Soltysinski, Jaap Winter, Eddy Wymeersch
- 25.02.2015 DRAFT REPORT On 25 February 2015, ACCA (the Association of Chartered Certified Accountants), BUSINESSEUROPE and UEAPME organised a conference called “Societas Unius Personae (SUP): what’s in it for SMEs?” Brussels 25 February 2015.
- Publisert:
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:OQu_zqGJYMYJ:www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/disc/news/SUP%2520%2520report%2520summary.pdf+&cd=1&hl=no&ct=clnk&gl=no. Lest 26.04.2016 kl.22:20